

SELETUSKIRI

regionaalministri määruse „Perioodi 2023–2027 põllumajandusettevõtja keskkonna- ja kliimapoliitika eesmärkide saavutamise investeeringutoetus“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaalministri määruse „Perioodi 2023–2027 põllumajandusettevõtja keskkonna- ja kliimapoliitika eesmärkide saavutamise investeeringutoetus“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 7 lõike 2, § 12 lõike 3, § 24 lõike 1 ja § 30 lõike 9 alusel. Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115¹ artiklitega 73 ja 74.

Eelnõuga kehtestatakse „Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2023–2027“ (edaspidi *strateegiakava*) sekkumise liigi „Investeeringud“ sekkumise KK1 „Põllumajandustootjate materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud“ raames põllumajandusettevõtjale keskkonna- ja kliimapoliitika eesmärkide saavutamiseks antava investeeringutoetuse (edaspidi ka *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning kord. Täpsemalt on toetus maaelu arengu toetus, mida antakse Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (edaspidi *EAFRD*) ning strateegiakava alusel, mis kinnitati Euroopa Komisjoni 11. novembri 2022. aasta rakendusotsusega.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artiklis 5 on sätestatud üldeesmärgid EAFRD-st eraldatava toetuse rakendamiseks, mille täitmiseni jõutakse erieesmärkide kaudu. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 6 lõike 1 punktides b, d, e, f ja i on toodud erieesmärgid, milleks on suurendada turule orienteeritust ja põllumajandusettevõtete konkurentsivõimet nii lühi- kui ka pikaajaliselt, pöörates suuremat tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogiale ja digitaliseerimisele; aidata kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele, sealhulgas kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise ja süsiniku sidumise võimendamise kaudu, ning edendada kestlikku energiat; edendada kestlikku arengut ja selliste loodusvarade tõhusat majandamist nagu vesi, muld ja õhk, vähendades seejuures sõltuvust kemikaalidest; aidata kaasa elurikkuse vähenemise peatamisele ja selle ümberpööramisele, edendada ökosüsteemi teenuseid ning säilitada elupaiku ja maastikke; parandada liidu põllumajanduse reageerimist ühiskonna nõudmistele toidu ja tervise osas, siia alla kuulub kvaliteetne, ohutu ja toitev toit, mis on toodetud kestlikul viisil, toidu raiskamise vähendamine, samuti loomade heaolu parandamine ja antimikroobikumiresistentsuse vastu võitlemine.

Erieesmärk 2 eesmärgiks on suurendada põllumajandusettevõtete konkurentsivõimet ja turule orienteeritust, pöörates erilist tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogiale ja digiüleminekule. See eesmärk saavutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 2021/2115 sätestatud investeeringute (artiklid 73 ja 74), koostöö (artikkel 77), mesindussektoris sektoripõhiste sekkumisviiside (artiklid 42–56) kaudu. Sekkumises KK1 „Põllumajandustootjate materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud“ soodustatakse investeeringute kaudu põllumajandustootmises ressursitõhustust, digitaliseerimist, vähendatakse tootmisest tulenevat keskkonnamõju ning suurendatakse loomade heaolu ja bioohutust. Nende tegevuste kaudu suureneb ka põllumajandustootjate konkurentsivõime.

Erieesmärk 4 eesmärgiks on aidata kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele, sealhulgas kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise ja süsiniku sidumise

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 6.12.2021, lk 1–186).

võimendamise kaudu, ning edendada kestlikku energiat. See eesmärk saavutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 2021/2115 sätestatud kliima-, keskkonna- ja loomade heaolu kavade (artikkel 31), keskkonna- ja kliimakoostused ning muud majandamiskohustuste (artikkel 70), teatavatest kohustuslikest nõuetest tulenevad piirkondlikud ebasoodsad tegurid (artikkel 72) investeeringute (artiklid 73 ja 74), koostöö (artikkel 77), teadmiste vahetamise ja teabe levitamise (artikli 78) kaudu. Ka selle erieesmärgi saavutamisse panustab sekkumine KK1, aidates kaasa põllumajandussektori konkurentsivõime hoidmisele ja kliimapolitiika eesmärkide saavutamisele, sest selles sekkumises toetatakse keskkonnasäästlike investeeringute tegemist, uute tehnoloogiate kasutusele võtmist ning uusi ringbiomajanduse lahendusi, sh säästlike energialahenduste kasutusele võtmist. Muuhulgas toetatakse investeeringuid, mis aitavad vähendada heidet, mis tekib sõnnikukäitlusest või mineraalväetiste kasutamisest ning edendavad säästlikku energia tootmist.

Erieesmärk 5 eesmärgiks on edendada kestlikku arengut ja selliste loodusvarade tõhusat majandamist nagu vesi, muld ja õhk, muu hulgas kemikaalidest sõltuvuse vähendamist. See eesmärk saavutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 2021/2115 sätestatud kliima-, keskkonna- ja loomade heaolu kavade (artikkel 31), keskkonna- ja kliimakoostused ning muud majandamiskohustuste (artikkel 70), investeeringute (artiklid 73 ja 74), koostöö (artikkel 77), teadmiste vahetamise ja teabe levitamise (artikli 78) kaudu. Selle eesmärgi saavutamisse panustab sekkumine KK1, sest selle sekkumise raames toetatakse investeeringuid ammoniaagiheidet vähendavatesse tehnoloogiatesse nagu sõnnikuhoidlate katmine, sõnnikusisestuslaotus ja ammoniaaki püüdvate filtrite soetamine.

Erieesmärk 6 eesmärgiks on panustada elurikkuse kadumise peatamise ja elurikkuse taastamise, edendada ökosüsteemi teenuseid ning säilitada elupaiku ja maastikke. See eesmärk saavutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 2021/2115 sätestatud kliima-, keskkonna- ja loomade heaolu kavade (artikkel 31), keskkonna- ja kliimakoostused ning muud majandamiskohustuste (artikkel 70), investeeringute (artiklid 73 ja 74), koostöö (artikkel 77), teadmiste vahetamise ja teabe levitamise (artikli 78) kaudu. Selle erieesmärgi saavutamisse panustab sekkumine KK1, soodustades investeeringute tegemist, mille abil võetakse kasutusele elurikkust säästvaid tehnoloogiaid, rajatakse maastikuelemente ning soodustatakse karjatamist.

Erieesmärk 9 eesmärgiks on parandada liidu põllumajanduse reageerimist ühiskonna ootustele toidu ja tervise osas, siia alla kuuluvad nii kestlikul viisil toodetud kvaliteetne, ohutu ja täisväärtuslik toit, toidujäätmete tekke vähendamine kui ka loomade heaolu ja võitlus antimikroobikumiresistentsuse vastu. See eesmärk saavutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 2021/2115 sätestatud kliima-, keskkonna- ja loomade heaolu kavade (artikkel 31), keskkonna- ja kliimakoostused ning muud majandamiskohustuste (artikkel 70), investeeringute (artiklid 73 ja 74), koostöö (artikkel 77), teadmiste vahetamise ja teabe levitamise (artikli 78) kaudu. Selle eesmärgi saavutamisse panustab sekkumine KK1, sest toetatakse investeeringute tegemist, mis suurendavad loomade heaolu kui ka investeeringute tegemist, mis suurendavad loomade heaolu ja bioohutust.

Ressursitõhusus põllumajanduses eeldab ressurside, nagu vesi, põllumajandussaadused, energia, maa mõistlikku ja säästvat kasutamist. See hõlmab tegevusi ja praktikaid, mis aitavad vähendada ressursikadu, säilitades võimalikult kaua toodete, tooraine ja ressurside väärtust majanduses. See tähendab, et püütakse saavutada suuremat tootlikkust, kasutades vähem ressursse.

Põllumajanduses hõlmab see näiteks vee säästlikku kasutamist, mulla tervise parandamist, jäätmete vähendamist ja ringlussevõttu, energiaefektiivsust ja taastuvenergia kasutamist, jäätmetekke vältimist ja jäätmekäitlust, muutes jäätmed ressursiks. Oluline on, et ressursitõhusus peab omakorda kaasa aitama keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamisele, parandades samal ajal põllumajandustootjate majanduslikku tulemuslikkust.

Sekkumise KK1 „Põllumajandustootjate materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud“ eesmärk on materiaalsesse varasse tehtavate investeeringute kaudu, millega võivad kaasneda ka immateriaalsesse varasse tehtavad investeeringud, soodustada põllumajandustootmise ressursitõhusust, vähendada põllumajandustootmisest tulenevat keskkonnamõju, jäätmete ja heitmete teket ning suurendada loomade heaolu ning bioohutust.

Tegevuspõhise riigieelarvega seonduvalt panustab toetus „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ põllumajanduskeskkonna (tegevussuund 1) eesmärki, milleks on väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise negatiivse mõju vähenemine keskkonnale, põllumajandustootmise negatiivne mõju kliimamuutusele ja õhukvaliteedile on vähenenud ning positiivne mõju on suurenenud, säilinud on põllumajandusmaa elurikkus ja maastiku mitmekesisus ning tagatud on ökosüsteemi teenuste toimimine, taimetervis, loomade tervis ja loomade heaolu (tegevussuund 2) eesmärki, milleks on tagada olukord, kus Eesti on vaba ohtlikest taimekahjustajatest ja eriti ohtlikest loomataudidest ning loomade tervis ja heaolu on paranenud ning põllumajandussaaduste tootmine, väärindamine, turustamine (tegevussuund 5) eesmärki, milleks on, et Eesti toiduainesektor on konkurentsivõimeline nii sise- kui ka välis turul, tootja positsioon turul on tugev, Eesti tarbijad eelistavad ja tarbivad Eestis toodetud toitu.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna peaspetsialist Kai Kruusamäe (625 6527; kai.kruusamae@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Kadri Jänes (625 6539; kadri.janes@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb viiest peatükist ja 23 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala.

Eelnõu eesmärk on kehtestada strateegiakava sekkumise KK1 „Põllumajandustootjate materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud“ raames põllumajandusettevõtja keskkonna- ja kliimapolitiika eesmärkide saavutamiseks antava toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord. Tulenevalt ELÜPS § 24 lõikest 1 on valdkonna eest vastutaval ministril ehk regionaal- ja põllumajandusministril õigus sätestada maaelu arengu toetuse andmise ja kasutamise täpsemad tingimused ning kord. Sellest tulenevalt sätestatakse eelnõus toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord, sealhulgas toetuse saamise täpsemad nõuded taotlejale ja toetatavale tegevusele, abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud, toetuse vorm, määr ja suurus, taotlusele esitatavad nõuded, taotluse esitamise, taotluse menetlemise, taotluse hindamise, taotluste rahuldamise ja rahuldamata jätmise, toetatava tegevuse elluviimise ja kasutusse võtmise nõuded, toetuse saaja kohustused, maksetaotluse esitamise tingimused ja nõuded maksetaotlusele, nõuded tegevuse rahastamisele enne kulutuste tegemist ja nõuded toetuse maksmise ja toetuse maksmisest keeldumise ning toetuse saaja andmete avalikustamise kohta.

Eelnõu §-s 2 on sätestatud toetuse andmise eesmärk.

Toetuse antakse eesmärgiga soodustada põllumajandustootmise ressursitõhusust, vähendada põllumajandustootmisest tulenevat keskkonnamõju, jäätmete ja heitmete teket ning suurendada loomade heaolu ning bioohutust.

Ressursitõhususe soodustamisega kaasnevad järgmised positiivsed mõjud:

1) väheneb tootmisest tulenev keskkonnamõju, mis tähendab, et põllumajandustootmine põhjustab vähem kahju keskkonnale, näiteks vähem saastumist ja vähem looduslike elupaikade hävitamist;

- 2) väheneb jäätmete ja heitmete teke, mis tähendab, et põllumajandustootmisest tekib vähem keskkonda saastavaid jäätmeid ning vähem heitmeid, nagu näiteks kasvuhoonegaaside vähenemine, mis omakorda aitab kaasa kliimamuutuste leevendamisele;
- 3) suureneb loomade heaolu ja bioohutus, mis tähendab, et loomi peetakse paremate tingimustes ning loomad on senisest enam kaitstud haiguste leviku eest ja loomade heaolu on suurenenud.

Seega on selle toetuse eesmärgiks aidata kaasa põllumajandusettevõtja jätkusuutlikkuse suurendamisele, kuid samal ajal vähendades põllumajandustootmisest tekkivat negatiivset mõju keskkonnale.

Eespool toodud eesmärgil toetatakse üksnes selliste investeeringute tegemist, mis panustavad vähemalt ühte järgmisesse prioriteeti:

- 1) kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine – eesmärgiks on investeeringute tegemise kaudu aidata kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele. Tehtavad investeeringud peavad aitama kaasa kliimamuutustest põhjustatud riskide maandamisele ja looma tegevusraamistiku nii ökosüsteemide valmisolekuks kui ka vastupanuvõimeks kliimamuutustele. Selle prioriteedi saavutamisele aitavad kaasa selliste investeeringute tegemine, mis on suunatud keskkonnasõbralike energialahenduste kasutuselevõtule (katla või põleti ostmine, mis kasutavad küttena ainult bioloogiliselt taastuvaid energiaallikaid nagu näiteks hakkpuit), energia kokkuhoiule (näiteks vedelsõnnikust või kompostist soojuse eraldamise tehnoloogiad), keskkonnasäästlike aiandus- ja mesindussaaduste hoidlate terviklahendused koos jahutus-, kütte-, niiskuse reguleerimise süsteemidega, keskkonnasäästlikud kütte- ja jahutusseadmed, soojuspumbad jms), katmikalade ehitamine, kui ka seire teostamisele (näiteks mulla- ja ilmajaamad, seiretehnoloogiate sh droonide soetamine) või vähem süsihappegaasi heidet (edaspidi CO₂) tekitavaid energiaallikaid. Vähem CO₂-heidet tekitavateks energiaallikateks loetakse bio- ehk rohegaas (CBM), maagaas (CNG), vedeldatud maagaas (LNG) või vedelgaas (LPG), biometaan, taastuvtoorainel põhinev diiselkütus (HVO). Keskkonnasäästlikuks jahutusseadeks loetakse üldjoontes seadmed, kus ei kasutata freooni. Sellesse prioriteeti panustavaks investeeringuks ei loeta näiteks teraviljajahutite soetamist.

- 2) vee- ja õhukvaliteedi parandamine – eesmärgiks on toetada eelkõige selliste investeeringute tegemist, mis eelkõige on suunatud sõnnikumajanduse parendamisele, et läbi ressursikasutuse tõhustamise vähendatakse kasvuhoonegaaside heidet nagu ammoniaaki püüdvad lahendused ja nitraatide sattumist põhjavele. Sõnnikumajanduse parendamisel toetatakse lisaks pealt kaetud sõnnikuhoidlate ehitamisele ka vedelsõnnikulaotamise tehnoloogiate soetamist, et vähendada hooajalise sõnnikulaotamisega tekkivat võimalikku pinna- ja põhjavee reostust. Lisaks toetatakse ka investeeringud niisutus- ja kastmissüsteemidesse, sealhulgas vee taaskasutussüsteemidesse, mis soodustavad säästvat veekasutust. Sellesse prioriteeti panustavad selliste investeeringute tegemine nagu näiteks sügavallapanuga laudale lekkekindla aluspinna rajamine, vedelsõnniku sisestuslaotuse seadmete soetamine (avalõhe–sisestuslaoturid, sulglõhe–sisestuslaoturid), vedelsõnniku ja digestaadi separeerimise tehnoloogiate soetamine, silohoidla ehitamine, millel on tagatud pinna- ja põhjavee kaitse. Küll aga ei loeta sellesse prioriteeti panustavaks investeeringuks paisk-, lohisvoolik- ja segamislaoturite soetamist ning katmata sõnnikuhoidlate ehitamist.

- 3) elurikkuse ja muldade kaitse – eesmärk on motiveerida põllumajandustootjaid suurendama muldade süsinikuvaru, soodustada põllumajandusmaa tõhusat ja keskkonnasõbralikku kasutust ning vältida selle põllumajanduslikust kasutusest väljalangemist. Sellesse prioriteeti panustamisel toetatakse eelkõige selliste investeeringute tegemist, mis soosivad praktiseerima keskkonna- ja kliimasõbralikke viljelusviise ja tavasid, et säilitada ja suurendada põllumaade viljakust ning tagada sealne elurikkus, soodustada mineraalväetiste asendamist orgaaniliste väetistega ja aidata kaasa orgaanilise aine põllult minemaviimise vähendamisele. Elurikkuse parendamisele aitab kaasa söödakultuuride mitmekesistamine, sh näiteks liblikõieliste söödataimede osakaalu suurendamine karjatataval alal või rohumaadelt, millelt varutakse sööt, mis omakorda aitab vähendada loomadel soolelikku metaani ja seega negatiivseid keskkonnamõjusid, mille tulemusel paraneb süsiniku sidumine ja süsinikuringe rohumaadel, püsirohumaadel ja pärandniitudel.

Sellisteks investeeringuteks, mis panustavad sellesse prioriteeti on näiteks täppisviljeluse tehnoloogia soetamine, taimekaitsepretside, mis oluliselt vähendavad taimekaitsevahendite kasutamist ja võimaldavad täppislahendust, täppis tahesõnnikulaoturid (kompostilaoturid, laotusketastega laoturid, sh laoturid, millel on kaalumissüsteem ketaste pöörete reguleerimiseks), lubjalaoturid, mehhaaniliste umbrohutõrjeseadmete soetamine (kuumaurutusseadmed, elektrilised umbrohutõrje seadmed, umbrohu mikrolaine ja termilise töötlemise seadmed, umbrohulõikurid aktiivse või passiivse tööseadisega, lasertehnoloogia robotrohid, plasmakiiritusseadmed, reasisene mehaaniline umbrohutõrje, umbrohurebijad ja umbrohulõikurid – liikuva või liikumatu teraga (CombCut tehnoloogia), reavahekultivaatorid, ketasrootoräkked), taimekahjustajate monitooringu- ja hoiatussüsteemide soetamine, kompostimistehnoloogiate soetamine (kompostimise platsid koos kogumisrennidest ja biopuhastiga, millel on tagatud pinna- ja põhjavee kaitse, taime-, sõnniku-, reoveesette põhine kompostimine ja vermikomposti tootmine: komposti ja aunade segajad, purustajad ja sõelumismasinad, pidevlaadurid – konveieri baasil, komposti katmine – kattelaoturid ja üleskerijad, aeraatorid ja niisutusseadmed, mõõdistusseadmed temperatuuri, niiskuse, CO₂ mõõtmiseks), keskkonnahoidlike taimekaitsetehnoloogiate, sh biotõrjetehnoloogiate soetamine, bioloogilisi preparaate tootvad tehnoloogiad, mis võimaldavad teha kompostiekstrakti ja nendega seemneid töödelda, ribakülvi tehnoloogia, millel on lõikeketas, sealjuures vähemalt 50% reavahest peab jääma töötlemata, otsekülvi tehnoloogia, kuid üksnes juhul, kui külvik on ilma täiendava mullaharimisega (randaali) komplektita, otsekülviku kasutamisel ei harita mulda rohkem, kui on vajalik külvivao avamiseks või töösügavuse saavutamiseks, külviku ühel töökäigul haritud põlluribade kogulaius on väiksem kui 20% külviku haardelaiusest, lubatud on külvirea puhastid ning külviku seemendi surve minimaalselt 140 kg, orgaanika ebahühtlast paiknemist tasandavad seadmed (põhuäke), taimiku maharullimise seadmed (krimperull, pikilabarull), sügavkibestid, mulla tihese vältimiseks, töösügavusega vähemalt 50 cm, mulla tallamist vähendavad tehnoloogiad (rehvirõhu seadmise või muutmise süsteemid). Elurikkuse ja muldade kaitsesse ei panusta kombainid ja traktorid isegi juhul, kui nad on ökonoomsemad (kasutavad vähem kütust), vaid on oluline, et rakendataks eelpool nimetatud tehnoloogiaid, mis neisse panustavad. Ka ei paranda elurikkust ja muldade kaitset tehnoloogiad nagu seda on künniks kasutatavad kultivaatorid, adrad, äkked, mille eesmärgiks on talvine taimkatteta põld. Taimkatteta põllul väheneb bioloogiline aktiivsus, mis võib kahjustada mulla struktuuri ja tervist, võib tekkida mulla- ja toitainete kadu, väiksem veesidumisvõime, erosioon.

4) loomade heaolu suurendamine – eesmärgiks on investeeringute tegemise kaudu aidata kaasa loomade tervise ja heaolu taseme tõstmisele. Sellesse prioriteeti panustavad selliste investeeringute tegemine nagu näiteks loomakasvatushoonete ehitamine, varjualuste (sh mobiilsete/teisaldatavate) rajamine, mis kaitsevad loomi neile mitesobivate ilmastikutingimuste eest, kogumisaiad, karjamaade jootmissüsteemide, sh mobiilsete jooturite soetamine, väljas peetavatele kariloomadele alaliste söötmis- ja jootmiskohtade (sh talvised jooturid) koos biopuhastite väljaehitamiseks välialadel, millel on tagatud pinna- ja põhjavee kaitse, loomakasvatushoonetele kliimaseadmete soetamine (ventilaatorid, jahutavate sh. piserdusjahutus ventilatsioonisüsteemide ehitamine).

5) bioohutuse suurendamine koos loomade heaolu suurendamisega – eesmärgiks on investeeringute tegemise kaudu minimeerida kahjurite ja haiguste puhangute ohtu ning leevendada kahjulikke mõjusid ning samal ajal ka aidata kaasa loomade tervise ja heaolu taseme tõstmisele. Sellesse prioriteeti panustavad selliste investeeringute tegemine nagu näiteks loomakasvatushoone ruumide, veokite ja haagiste pesemise ja desinfitseerimise seadmete soetamine, loomakasvatushoone ümbritsevale territooriumile sisenemiseks pääsra rajamine (statsionaarsed desomatid, väravasüsteemid inimestele, veokitele jne), väljaspoole loomakasvatushoone korjuse hoiustamiseks enne kahjutustamist viimist mõeldud ala rajamine (loomsete jäätmete konteineri soetamine, konteineri aluse platsi asfalteerimine, betoneerimine või muul viisil lekkekindlaks muutmine, ala tarastamine).

Eelnõu §-s 3 sätestatakse toetatavad tegevused.

Eelnõu § 3 lõikes 1 sätestatakse, et toetust antakse põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks või toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajaliku põllumajandusliku tootmishoone või rajatise (edaspidi koos *ehitis*) ehitamiseks, masina või seadme soetamiseks, olemasoleva niisutussüsteemi rekonstrueerimiseks või laiendamiseks ehitusseadustikus või maaparandusseaduses sätestatud tingimustel ja korras (edaspidi koos *niisutussüsteemi ehitamine*) kui ka niisutuseks vajaliku statsionaarse seadme ostmiseks ja vajaduse korral paigaldamiseks.

Eespool nimetatud tegevuste elluviimiseks antakse toetust ainult sellisel juhul, kui tegevus panustab eelnõu §-s 2 sätestatud eesmärgi saavutamisse ja prioriteeti. Nimetatud prioriteetid on paika pandud strateegiakavas sekkumise KK1 toetatava tegevuse kirjelduse juures ja eesmärgiga aidata kaasa Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852² artiklis 9 sätestatud keskkonnanäesmärkide, Euroopa Liidu rohelepe, „Talustaldrikule“ strateegia, ÜRO kliimaleppe ning Eesti kliimapoliitika põhialused 2050 saavutamisele.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852 artikli 9 kohaselt on keskkonnanäesmärkideks kliimamuutuste leevendamine, kliimamuutustega kohanemine, vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse, üleminek ringmajandusele, saastuse vältimine ja tõrje ning elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine. Samas määruses on täpsustatud, millised viisid või investeeringud aitavad eespool loetletud eesmärkide saavutamisele kaasa. Näiteks kliimamuutuste leevendamisse panustab kasvuhoonegaaside heite vähendamise ning süsiniku sidumise ja säilitamise tehnoloogia ulatuslikum kasutamine.

„Eesti kliimapoliitika põhialused aastani 2050“ eesmärk on minna üle vähese süsinikuheitega majandusele ja seal antakse ka põllumajandusele kuus valdkondlikku suunist poliitika kujundamiseks, nende hulgas näiteks tuleb tõhustada taimetoitainete kasutamist ning soodustada mineraalväetiste asendamist orgaaniliste väetiste ja keskkonnasõbralike mullaparandajatega. Samuti tuleb vältida orgaanilise aine vajaduseta põllult minemaviimist. Lisaks tuleks keskenduda sõnnikukäitluse keskkonnasõbralikumaks muutmisele, et piirata ammoniaagiheidet. Seega selliste masinate ja seadmete soetamiseks, mis aitavad neid eesmarke saavutada, saab toetust taotleda.

Erinevate keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamisesse panustavaid strateegiaid ja nende saavutamiseks tehtavaid investeeringuid on täpsemalt analüüsitud ka aruandes „Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2023–2027 keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne“³.

Eelkõige panustavad kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisse investeeringud taastavasse põllumajandusse, sh muldade orgaanilise aine sisaldust ning elurikkust toetavad lahendused, investeeringud täppisviljelusse, investeeringud taimekaitsevahendite ja kasvuhoonegaaside vähendamise, investeerinud, mis aitavad kaasa mineraalväetiste asendamisele kohalike orgaaniliste väetistega.

Strateegiakava kohaselt loetakse põllumajanduslikuks tootmiseks põllumajandustoodete kasvatamist või tootmist, sealhulgas saagikoristust, põllumajandusloomade aretamist ja pidamist, lühikese raieringiga madalmetsa kasvatamist. Põllumajandustoodeteks loetakse Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi *ELTL*) I lisas nimetatud tooteid v.a kalandus- ja vesiviljelustooted ja jõulupuud. Põllumajandustoodete esmamüügiks ettevalmistamine on näiteks omatoodetud toote puhastamine (sh pesemine), sorteerimine, säilitamine ja pakkimine.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43).

³ Leitav Regionaal-ja Põllumajandusministeeriumi veebilehelt <https://www.agri.ee/media/855/download>.

Eelnõu § 3 lõike 1 punktis 1 sätestatakse, et üheks toetatavaks tegevuseks on põllumajandusliku ehise ehitamine ehitusseadustikus sätestatud tingimustel ja korras. Näiteks toetatakse kasvuhoone ehitamist, kuid ei toetata sellise hoone või rajatise ehitamist, mis ei ole otseselt seotud põllumajandustoodete tootmisega, nagu näiteks väetisehoidla, masinate hoidmiseks ettenähtud hoone, põllumajandusmasinate parandamiseks ettenähtud töökoja ehitamine – olenemata sellest, kas neid kasutatakse põllumajanduse valdkonnas või mitte.

Ehitusseadustiku § 3 lõike 3 kohaselt ehitised on hoone või rajatis. Hoone on väliskeskkonnast katuse ja teiste välispiiretega eraldatud siseruumiga ehitised. Rajatis on ehitised, mis ei ole hoone.

Selle määruse tähenduses on ehitamine ehitise püstitamine, ehitise rajamine, ehitise paigaldamine, ehitise laiendamine, ehitise rekonstrueerimine. Ehitise lammutamine ja ehitise parendamine ei ole toetatav.

Ehitamine hõlmab ehitise ehitamist koos selle oluliste osadega. Ehitise olulised osad on tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 55 lõike 1 kohaselt asjad, millest see ehitised on ehitatud või mis on sellega püsivalt ühendatud ja mida ei saa eraldada ehitist või eraldatavat asja oluliselt kahjustamata. See tähendab, et ehitise olulised osad on asjad, milleta hoonet ei saaks tavaarusaama kohaselt käsitada valmisolevana ehk terviklikuna.

Eelnõu § 3 lõike 1 punkti 2 kohaselt toetatakse põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks ja toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajalike masinate ja seadmete soetamist, millega millega panustatakse eelnõu §-s 2 sätestatud eesmärgi saavutamisse ja prioriteeti. Masin ja seade võib olla nii statsionaarne kui ka mobiilne. Statsionaarne seadme võib, kuid ei pea olema kirjeldatud ehitusprojekti. Toetatavad on ka muud põllumajanduslike toodete tootmiseks vajalikud sisseademed nagu näiteks jahutus- või kütteseadmed, mis on vajalikud põllumajanduslike toodete tootmiseks ja moodustavad koos ehitisega terviku.

Eelnõu § 3 lõike 1 punkti 3 kohaselt on toetatav olemasoleva niisutussüsteemi rekonstrueerimine või laiendamine ehitusseadustikus või maaparandusseaduses sätestatud tingimustel ja korras ehk niisutussüsteemi ehitamine.

Niisutussüsteemi ehitamine hõlmab niisutussüsteemi ehitamist koos selle juurde kuuluvate vajalike osadega, mis on tarvilikud niisutussüsteemi toimimiseks. Niisutussüsteemide osaks võivad olla ka statsionaarsed seadmed ehk niisutussüsteemi olulised osad, ilma milleta ei saaks kasutada niisutussüsteemi valmisolevana ehk terviklikuna niisutuseks vajalike tegevuste elluviimiseks. Toetatav on ka niisutussüsteemi eesvoolude ehitamine (niisutusvõrgu veehaardesse vee juurdevooluks rajatud veejuhe või loodusliku veekogu reguleeritud lõik), kui eesvoolu veeseisust või toruveejuhtme vee läbilaskevõimest sõltub niisutussüsteemi toimimine. Niisutussüsteemide puhul ammutatakse vesi veekogust või põhjaveekihi ja jaotatakse niisutatavale maale.

Eelnõu § 3 lõike 1 punkti 4 kohaselt on toetatavad niisutuseks vajalike statsionaarsete seadmete ostmine ja vajaduse korral paigaldamine, mille puhul ei ole ehitusseadustiku või maaparandusseaduse kohaselt nõutav ehitusprojekti olemasolu. Niisutuseks vajalike seadmete puhul on oluline, et nende tehnilised parameetrid sisaldaksid teavet, mille alusel saaks seadme veekasutust määrata, välja arvatud juhul, kui investering tehakse üksnes olemasoleva niisutussüsteemi või selle elemendi energiatõhususe suurendamiseks ja see ei mõjutada veekasutust.

Eelnõu § 3 lõikes 2 sätestatakse, et põllumajanduslikud tooted selle määruse tähenduses on ELTL-i I lisas nimetatud tooted, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustooted, ning nende töötlemisel saadud I lisaga hõlmatud või I lisaga hõlmamata tooted. Kalandus- ja vesiviljelustoodete müügist saadavat tulu ei loeta taotleja põllumajanduslike toodete müügitulaks. ELTL-i I lisas nimetatud toodete töötlemisel saadud tooted loetakse

põllumajanduslikeks toodeteks ka siis, kui need ei ole ELTL-i I lisas nimetatud tooted. Töötlemisel saadud põllumajanduslikud tooted võivad olla ka näiteks valmistoidukaubad, loomanahk, vill, käpikud, kasukad, sullepadjad jms tooted, kuid nende tooraineks peab valdavas osas olema ELTL-i I lisas nimetatud toode, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustooted. Töötlemisel saadud põllumajanduslikul tootel peab olema ilmne seos taotleja põllumajandusliku tegevusega. Põllumajanduslike toodete hulka ei saa lugeda töötlemisel saadud tooteid, mis sisaldavad toorainena vaid vähesel määral ELTL-i I lisas nimetatud tooteid. Nii näiteks ei loeta siia gruppi kuuluvaks tekstiilmaterjalist esemeid, millele on lisatud kaunistuseks omatoodetud villast narmaid, või puitmööblit, millele on lisatud omakasvatatud lamba nahast elemente, ja muid selliseid tooteid.

Ka strateegiakava kohaselt loetakse põllumajandustoodeteks ELTL I lisas nimetatud tooteid v.a kalandus- ja vesiviljelustooted ja jõulupuud. Näiteks ELTL I lisas nimetatud toodete hulka kuulub enamasti taime- või loomakasvatusest toodetavatest toodetest.

Põllumajandustoodete on reeglina otsast lõpuni omatoodang ega ole mingis hilisemas tootmistsüklis teiselt ettevõtjalt sisse ostetud. See tähendab, et omatoodetud põllumajandustooted on seotud ELTL I lisas nimetatud toodete tootmisega. Termin „omatoodetud“ on samastatav terminiga „omakasvatatud“. Toote seos taotleja põllumajandusliku tootmistevõimega peab olema ilmne. Põllumajandustootjaks ei loeta isikut, kes tegeleb üksnes põllumajandustoodete vahendamise ja müümisega.

Eelnõu § 3 lõike 3 kohaselt, kui toetust taotletakse ehitise või niisutussüsteemi ehitamiseks, siis ehitustegevuse korral peab ehitusluba või ehitusteatis olema hiljemalt esimese maksetaotluse esitamise ajaks kättesaadav ehtisregistrist või maaparandusregistrist, kui see on nõutav ehitusseadustiku või maaparandusseaduse kohaselt. Näiteks ehitusseadustiku § 38 kohaselt annab ehitusluba õiguse ehitada ehitist, mis vastab ehitusloa andmise aluseks olevale ehitusprojektile. See tähendab, et ehitist ehitatakse nõuetekohaselt ja jälgitakse nõudeid, mis on ehitusseadustikus ettenähtud. Samuti peab ehitist või niisutussüsteem ja sellealune maa olema taotleja omandis või ehitisealusele maale peab olema taotleja kasuks seatud hoonestusõigus vähemalt kolmeks aastaks arvates Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) poolt viimase toetusosa väljamaksmisest (edaspidi *sihipärase kasutamise periood*).

Juhul, kui ehitisealune maa on kaasomandis, peab taotlejal olema selle ehitise või niisutussüsteemi ehitamise korral kinnistusraamatus asjaõigusseaduse § 79 lõike 2 kohaselt märkus, millest nähtub, et taotlejal on õigus ja võimalus teha kavandatud investeering ning ehitist sihtotstarbeliselt kasutada vähemalt sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Nimetatud nõudega tagatakse see, et taotlejal on teise kaasomaniku nõusolek kaasomandis olevale maale ehitise ehitamiseks ning see, et seda ehitist on võimalik kasutada sihtotstarbeliselt vähemalt sihipärase kasutamise perioodi lõpuni ka siis, kui kaasomanik vahetub. *PRIA* kontrollib nimetatud nõude täitmist kinnistusraamatust.

Eespool nimetatud nõuetega tagatakse, et ehitist ja niisutussüsteemi kasutatakse sihtotstarbeliselt vähemalt sihipärase kasutamise perioodi lõpuni.

Eelnõu § 3 lõike 4 kohaselt kui toetust taotletakse masina või seadme soetamiseks, mis paigaldatakse ehitise või mida kasutatakse ehitises, siis peab see ehitist olema taotleja otseselt valduses asjaõiguslikul alusel, näiteks omandiõiguse, hoonestusõiguse, kasutusvalduse, vähemalt kolm aastat arvates *PRIA* poolt viimase toetusosa maksmisest või liisingu puhul kuni *PRIA* poolt viimase toetusosa maksmiseni.

Nimetatud nõude eesmärk on tagada, et taotlejal on õigus ja võimalus kavandatud kohta masin või seade paigaldada ning seda pärast ka sihipäraselt kasutada. Nimelt peab toetuse saaja olema võimeline täitma eelnõu § 16 lõikes 4 sätestatud nõuet, mille kohaselt peab ta tagama

investeeringu sihipärase kestuse, sh säilitama ja kasutama toetuse abil soetatud või ehitatud vara sihipäraselt, vähemalt kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest või liisingu puhul kuni PRIA poolt viimase toetusosa maksamiseni.

Eelnõu § 3 lõike 5 kohaselt on toetatavad põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks või toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajalike mobiilsete masinate või seadmete soetamine, kui need on ELÜPS-i § 113 lõike 2 kohaselt kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse (edaspidi *võrdlushindade kataloog*).

Võrdlushindade kataloog sisaldab sinna kantud asjade või teenuste kohta andmeid, mis võimaldavad neid tuvastada ja määravad nende komplekteerituse või ulatuse nagu näiteks asja või teenuse maksimaalne abikõlblik käibemaksuta maksumus ja selle kehtivuse aeg kui ka ekspertarvamus, kas kasutades konkreetset asja ja teenust, panustatakse sellega ka keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamisse. Võrdlushindade kataloogi valideerib Maaelu Teadmiskeskus (edaspidi *METK*), kes annab edaspidi ka ekspertarvamuse, milline mobiilne masin ja seade on kokkusobiv keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamiseks. Ekspertarvamuse kujundavad METKI erialase ettevalmistusega spetsialistid iga masina ja seadme tehnilist spetsifikatsiooni hinnates. Peamiselt kuuluvad hindamisele masina või seadme omadus aidata kaasa kasvuhoonegaaside heite vähendamisele, süsiniku sidumisele ja säilitamisele võrreldes teiste samaks otstarbeks kasutatavate masinate ja seadmega. Hindamise võivad kuuluda ka muud parameetrid nagu säästlik energia, vee või muu ressursi kasutus, ringbiomajanduse lahendused jne.

Eelnõu § 3 lõike 6 kohaselt, kui toetust taotletakse ehitise ehitamiseks või masina või seadme soetamiseks eesmärgiga omatarbeks toota taastuvenergiaallikatest energiat, siis ei tohi selle toetatava tegevuse tootmisvõimsus ületada toetuse saaja aastast omatarbimise ulatust.

Omatarbeks taastuvenergia tootmiseks vajaliku ehitise ehitamine või masina või seadme soetamine peab olema kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2018/2001⁴ sätestatuga.

Elektrienergia müümine elektrivõrku on lubatud eeldusel, et selle aastas müüdnud kogus ei ületa toetuse saaja poolt aastas maksimaalselt tarbitavat elektrienergia kogust. Kuna ettevõtte elektritarbimisvajadus ei pruugi olla pidev ja ühtlane ning ka elektrienergia tootmine võib olla tsükliline, siis on ajutiselt ülejääva elektrienergia müümine lubatud.

Eelnõu § 3 lõike 7 kohaselt toetatakse piimakarjakasvatustes loomakasvatushoone ehitamist üksnes juhul, kui toetuse saaja hakkab piimatõugu veiste puhul karjatama vähemalt noorloomi. Karjatamise kohustus on sätestatud tulenevalt sellest, et motiveerida põllumajandustootjaid senisest enam piimatõugu veiseid karjatama.

Karjatamise eesmärk on parandada loomade heaolu ja tervist, lisaks aitab karjatamine vähendada loomakasvatuse negatiivset keskkonnamõju õhule ja mullale ning suurendada rohumaade elurikkuse säilitamiseks ekstensiivselt karjatatavate loomade hulka. Karjatamise kohustus kehtib vähemalt 6-kuu vanustele noorloomadele perioodil 01.06 kuni 31.08. Karjatamine peab toimuma rohumaal, mis tähendab, et karjatamiseks ei loeta olukorda, kus noorloomad pääsevad loomakasvatushoone ümbruses asuvale välialale.

Karjatamise nõue loetakse täidetuks, kui taotlejal on loomade heaolu nõuete täitmise kohustus sealhulgas piimatõugu veiste osas maaeluministri määruse 23.12.2022 nr 84 „Perioodi 2023–2027 loomade heaolu toetus” alusel või kui taotleja on mahetootja sealhulgas

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328 21.12.2018, lk 82).

piimakarjakasvatuse või sellele üleminekul maaeluministri 23.12.2022 nr 81 „Perioodi 2023–2027 mahepõllumajandusliku taimikasvatuse toetus ja mahepõllumajandusliku loomakasvatuse toetus“ alusel. Juhul kui taotlejal ei ole eespool nimetatud kohustusi võtnud, siis taotleja peab tõendama, et tal on olemas karjatamiseks vajalikud tingimused, sealhulgas rohumaa olemasolu (karjatamise ajal peab rohumaa olema ümbritsetud karjaaiaga, välja arvatud rohumaa külg, mis piirneb veekaitsevööndiga või asub veekaitsevööndis), loomadel peab olema tagatud juurdepääs varjumiseks (puude varju, varjualusesse või loomakasvatushoonesse, mis kaitseb loomi halbade ilmastikutingimuste eest) ja loomal peab olema juurdepääs puhtale veele.

Toetuse saaja peab täitma karjatamise kohustust kuni toetatava tegevuse sihipärase kasutamise perioodi lõpuni.

Eelnõu § 3 lõike 8 kohaselt ei ole toetusõiguslikud tegevused, mis on füüsiliselt lõpetatud või täielikult ellu viidud enne, kui toetuse taotlus on PRIA-le esitatud. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 86 lõike 4 kolmandale lõigule, ei ole tegevused ja toimingud toetusõiguslikud, kui need on füüsiliselt lõpetatud või täielikult ellu viidud enne, kui toetuse saamise taotlus on korraldusasutusele esitatud, olenemata sellest, kas kõik seonduvad maksed on tehtud või mitte. Taotleja võib enne taotluse esitamist olla tegevuste elluviimisega alustanud, kuid ei tohi olla taotluse esitamise ajaks nende elluviimist lõpetanud. Näiteks võib teha ettevalmistusi hoone püstitamiseks, ent hoone olla täielikult valmis enne kui taotlus on PRIA-le esitatud.

Eelnõu §-s 4 kehtestatakse nõuded niisutussüsteemi ehitamiseks ja niisutuseks vajaliku statsionaarse seadme ostmiseks ja vajaduse korral selle paigaldamiseks ehk nõuded niisutussüsteemi investeeringuks. Eelnõu kohaselt on tegemist niisutuseks tehtava investeeringuga, kui pumbatakse vett niisutussüsteemi põhjaveekogumist või pinnaveekogumist. Niisutussüsteemiks loetakse ka kahepoolse reguleerimisega maaparandussüsteemid, mis pumpavad süsteemi vett lisaks põhjaveekogumist või pinnaveekogumist. Kahepoolse reguleerimisega maaparandussüsteemi, kus ei toimu vee pumpamist, ei loeta selle määruse tähenduses niisutussüsteemiks. Kui niisutuseks kavandatakse kasutada vaid sademevett ning põhjaveekogumist või pinnaveekogumist vett juurde ei võeta, siis on tegemist eelnõu § 3 lõike 1 punktis 2 nimetatud tegevusega.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/2115 artikli 74 lõike 2 kohaselt peavad investeeringud niisutusse olema kooskõlas liikmesriigis vastuvõetud veemajanduskavadega⁵. Eestis määratakse pinnaveekogumi seisund⁶ veekogu ökoloogilise ja keemilise seisundi alusel. Põhjaveekogumi seisund⁴ määratakse keemilise ja koguselise seisundi alusel. Veekogumi seisund loetakse heaks, kui nii keemiline kui ka koguseline seisund on vähemalt hea. Vee kokkuhoiuks seatud tingimused sõltuvad niisutussüsteemi seisukorrast (taotlemise ajal toimiv või mittetoimiv) ja veekogumi seisundist.

Hinnangu, kas toetuse abil kavandav investeering vastab veemajanduskavade nõuetele, halvendab veekogumi või seda ümbritseva keskkonna seisundit või mitte, annab Keskkonnaamet pädeva isiku koostatud keskkonnamõju eelhinnangu või keskkonnamõju hindamise (edaspidi *KMH*) aruande ja muu olemasoleva teabe alusel. Keskkonnaamet kontrollib, kas piisab eelhinnangust või on vajalik teha *KMH*.

⁵ Eestis kehtivad veemajanduskavad on kättesaadavad veebilehel <https://kliimaministeerium.ee/veemajanduskavad-2022-2027#veemajanduskavade-do>.

⁶ Teave pinnaveekogumi ja põhjaveekogumi seisundi kohta on kättesaadav veebilehel <https://kaur.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=fd27acd277084f2b97eee82891873c41>.

Eelnõu § 4 lõike 1 kohaselt antakse toetust üksnes selliseks niisutussüsteemi investeringuks, mis vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artiklis 74 lõigetes 3–6 sätestatud nõuetele.

Eelnõu § 4 lõikes 2 sätestatakse, et toetust antakse üksnes olemasoleva niisutussüsteemi rekonstrueerimiseks või laiendamiseks või niisutuseks vajaliku statsionaarse seadme ostmiseks ja vajaduse korral selle paigaldamiseks (edaspidi koos *niisutussüsteemi investering*), kui taotlejal on keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõike 2 või 2¹ kohane keskkonnamõju eelhindang või sama seaduse § 20 kohane keskkonnamõju hindamise aruanne, kust nähtub, et investeringu tulemusena ei halvene põhjaveekogumi või veekogumi seisund, millest niisutuseks vett võetakse või mida niisutussüsteem kaudselt mõjutab (edaspidi koos *veekogum*), ega kaasne muud olulist negatiivset mõju keskkonnale. Samuti saab toetust niisutussüsteem investeringuks üksnes juhul, kui pärast investeringu tegemist saab niisutuseks kasutatava vee kogust mõõta.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/2015 artikli 74 lõike 3 kohaselt peab pärast investeringu tegemist olema võimalik mõõta niisutuseks kasutatava vee kogust. Niisutussüsteemi ehitusprojekt peab sisaldama andmeid olemasoleva ja kavandatava arvutusliku maksimaalse veekasutuse, taotleja ja olemasoleva niisutussüsteemi senise veekasutuse (kui veekasutust ei mõõdetud, siis hinnangulise senise veekasutuse) ja arvutusi arvutusliku ja tegeliku veekasutuse kavandatava vähenemise kohta. Nimetatud teave on vajalik, et teha kindlaks niisutussüsteemi ümberehitamisega kaasnev arvestuslik vee kokkuvõtte ja juhul, kui vett võetakse veekogust, mille seisund on vähem kui hea, siis ka kavandatav tegelik vee kokkuvõtte. Nimetatud näitajad märgitakse ehitusprojektis, kuna niisutussüsteemi projekterija saab uue ja vana süsteemi näitajate võrdlemisel kõige asjakohasemalt hinnata veekasutuse kokkuvõtte ning ka lekete vähenemisega saavutatavat veekasutuse kokkuvõtte. Taotleja ja olemasoleva niisutussüsteemi senise veekasutuse näitajate puhul arvestatakse viimase kahe kuni viie aasta aritmeetilist keskmist veekasutust või kui veekasutust ei mõõdetud, siis hinnangulist aastast veekasutust. Aritmeetilise keskmise arvutamisel on mõistlik võtta aluseks pikem ajavahemik, kuna ilmastikumuutused aastate kaupa võivad oluliselt mõjutada aastast veetarbimist. Kui niisutussüsteem mõnel aastal aritmeetilise keskmise arvutamisel arvesse võetava perioodi jooksul ei toiminud, siis kasutatakse niisutussüsteemi selle aasta veekasutuse hindamiseks niisutussüsteemi viimase kahe kuni viie toimimisaasta aritmeetilist keskmist veekasutust. Juhul, kui niisutussüsteemi investering ei nõua ehitusprojekti (olemasolevasse niisutussüsteemi paigaldatakse seadmed ilma olemasolevat niisutussüsteemi ümber ehitamata või laiendamata), siis leitakse olemasolev ja kavandatav arvutuslik maksimaalne veekasutus seadmete tehniliste parameetrite alusel ning andmed olemasoleva ja kavandatava arvutusliku maksimaalse veekasutuse, senise veekasutuse ja kavandatava veekasutuse vähenemise kohta esitatakse avaldusel.

Eelnõu § 4 lõikes 3 sätestatakse, et keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõike 2 või 2¹ kohane keskkonnamõju eelhindang või sama seaduse § 20 kohane keskkonnamõju hindamise aruanne ei ole vajalik, kui niisutussüsteemi investering tehakse toimiva niisutussüsteemi elemendi energiatõhususe suurendamiseks. Mittetoimivaks niisutussüsteemiks loetakse niisutussüsteem, mis ei ole taotluse esitamise ajal enam töökorras või mis ei ole kantud maaparandusseaduse alusel peetavasse maaparandussüsteemide registrisse.

Eelnõu § 4 lõikes 4 sätestatakse, et kui niisutuseks kasutatava veekogumi seisund on vee kogusega seotud põhjustel vähemalt hea ja investeringu tegemise järel sellega seotud niisutatav pind ei laiene, tuleb taotlejal olemasoleva niisutussüsteemi ehitamise või niisutuseks vajaliku seadmete ostmise korral saavutada vähemalt 10% ulatuses potentsiaalne veekokkuvõtte. Vee potentsiaalne kokkuvõtte (arvestuslik vähenemine) peab nähtuma niisutussüsteemi ehitusprojektist või olemasoleva seadme ja uue seadme tehniliste parameetrite võrdlusest. Näiteks uuendatakse olemasolevat niisutussüsteemi ning uue infotehnoloogilise lahendusega on võimalik

vähendada vee kulu seniselt maksimaalselt 10 000 m³-lt 8000 m³-ni, seega tagatakse arvestuslik vee sääst 2000 m³, mis on 20% 10 000 m³-st.

Eelnõu § 4 lõiks 5 sätestatakse, mis juhul loetakse selle määruse tähendused veekogumi seisund vähem kui heaks. Veekogumi seisund on vähem kui hea, kui: veekogumi seisund ei ole määratud, põhjaveekogumi seisund on vee koguselise näitaja alusel vähem kui hea või pinnaveekogumi seisund on hüdroloogilise režiimi alusel vähem kui hea või kui pinnaveekogumi seisund on vähem kui hea ja pinnaveekogumi ökoloogilise seisundi määramisel ei ole arvestatud hüdroloogilist režiimi.

Eelnõu § 4 lõikes 6 sätestatakse, et kui niisutuseks kasutatava veekogumi seisund on vee kogusega seotud põhjustel vähem kui hea ja investeeringu tegemise järel sellega seotud niisutatav pind ei laiene, tuleb taotlejal olemasoleva niisutussüsteemi ehitamise või niisutuseks vajaliku seadmete ostmise korral saavutada vähemalt 50% ulatuses potentsiaalne veekokkuhoid. Kui niisutussüsteemi investeeringu tulemusena vähemalt 50% ulatuses potentsiaalse veekokkuhoidu ei saavutata, siis selliseks niisutussüsteemi investeeringuks toetust ei anta.

Eelnõu § 4 lõike 7 kohaselt, kui niisutussüsteemi investeering tehakse üksnes olemasoleva toimiva niisutussüsteemi elemendi energiatõhususe suurendamiseks või olemasolevas niisutussüsteemis uue veehoidla ehitamiseks, siis ei pea vee kokkuhoiuks seatud tingimusi (eelnõu § 4 lõiked 4 ja 6) täitma. Energiatõhususega seotud niisutussüsteemi investeeringute puhul peetakse silmas juhtumeid, kus olemasolevat toimivat niisutussüsteemi täiustatakse nii, et asendatakse olemasolevad seadmed (näiteks pumbad, hüdrofoorid) tootlikkuselt samaväärsete, kuid vähem energiat (kWh) tarbivate seadmetega.

Eelnõu § 4 lõikes 8 sätestatakse, et kui toetust taotletakse olemasoleva niisutussüsteemi ehitamiseks, siis peab niisutussüsteemi ehitusprojektist nähtuma arvestusliku ja tegeliku veekasutuse vähenemise arvutused ja hinnangud. Kui toetust taotletakse aga niisutuseks vajaliku seadme ostmiseks, siis võib veekasutuse arvestuslik ja tegelik veekasutuse arvutus ja hinnang tugineda seadme tehnilistele parameetritele. Näide veekasutuse arvestusliku ja tegeliku vähenemise arvutamise kohta, kui vähenemist arvestatakse pumba või pumplate tehniliste näitajate alusel (olukorras, kus pumba vahetus ei nõua ehitusprojekti): näiteks on olemasoleva pumba tootlikkus 20 m³/h. Veekasutus peab vähenema vähemalt 10%. Järelikult peab uue pumba tootlikkus olema vähemalt $20 \text{ m}^3/\text{h} \times 10\% = 2 \text{ m}^3/\text{h}$ väiksem kui senise pumba tootlikkus. Seega võib uue ostetava pumba tootlikkus olla kuni $18 \text{ m}^3/\text{h}$ ($20 \text{ m}^3/\text{h} - 2 \text{ m}^3/\text{h}$). Kui toetuse saaja võtab vett veekogust, mille seisund on vähem kui hea, siis on kohustus ka tegelikult veekasutust vähendada (vähemalt 50% arvestuslikust vähenemisest). Tegelik nõutava veekokkuhoiu arvutamisel lähtutakse taotleja senisest veekasutusest, niisutussüsteemi veekasutusest ning olemasoleva ja kavandatava tootmisprotsessi iseärasustest (näiteks pumba töötamise ajalisest tsüklist).

Eelnõu § 4 lõike 9 kohaselt, kui avamaal asuv niisutussüsteem ei ole kantud maaparandusseaduse alusel peetavasse maaparandussüsteemide registrisse, loetakse see selle määruse tähenduses mittetoimivaks niisutussüsteemiks. Selle määruse tähenduses loetakse mittetoimivaks niisutussüsteemiks nii niisutussüsteem, mis ei ole taotluse esitamise ajal enam töökorras kui ka niisutussüsteemi, mis ei ole kantud maaparandusseaduse alusel peetavasse maaparandussüsteemide registrisse.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse toetuse vorm, määr ja suurus.

Eelnõu § 5 lõikes 1 sätestatakse, et toetust antakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 83 lõike 1 punkti a kohaselt tegelikult tekkinud abikõlblike kulude hüvitamisena. See tähendab, et toetust makstakse kuludokumentide alusel.

Eelnõu § 5 lõikes 2 sätestatakse, et üldjuhul antakse toetust kuni 50% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 73 lõike 4 kohaselt kehtestavad liikmesriigid toetusele ühe või mitu ülemmäära, mis ei ületa 65% rahastamiskõlblikest kuludest ning artikli 73 lõike 4 punkti a alapunkti i kohaselt võivad liikmesriigid suurendada toetuse ülemmäärasid kuni 80%-ni, investeringute puhul, mis on seotud ühe või mitme artikli 6 lõike 1 punktides d, e ja f sätestatud erieesmärgiga või artikli 6 lõike 1 punktis i osutatud loomade heaoluga. Sellest lähtuvalt on strateegiakavas sätestatud, et üldjuhul antakse toetust kuni 50% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest, aga kui toetust taotletakse loomakasvatusehitise ehitamiseks, siis antakse toetust kuni 60% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest ning kui taotlejaks on noor ettevõtja, siis antakse toetust kuni 70% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest.

Eelnõu § 5 lõike 3 kohaselt on minimaalne võimalik toetuse määr 15% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest. Minimaalse võimaliku toetuse määra eesmärk on tagada, et toetuse andmisel kaasneks ergutav mõju. Kui toetus moodustab toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest vähem kui 15%, siis puudub toetusel ergutav mõju ja taotlejal on tõenäoliselt võimalik viia kavandatavad tegevused ellu ka ilma toetuseta.

Eelnõu § 5 lõikes 4 sätestatakse, et kui toetust taotletakse loomakasvatusehitise ehitamiseks, mis panustab eelnõu § 2 lõike 2 punktides 4 või 5 nimetatud prioriteeti, siis on toetuse määr 10% võrra suurem kuni 60% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 73 lõike 4 punkti a alapunkti i kohaselt võivad liikmesriigid suurendada toetuse ülemmäärasid kuni 80%-ni, investeringute puhul, mis on seotud ühe või mitme artikli 6 lõike 1 punktides d, e ja f sätestatud erieesmärgiga või artikli 6 lõike 1 punktis i osutatud loomade heaoluga.

Eelnõu § 5 lõike 5 kohaselt on toetuse määr kuni 10% võrra suurem, kui toetust taotleb noor ettevõtja. See tähendab, et noore ettevõtja toetuse maksimaalne määr on kuni 60% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest ja loomakasvatusehitise ehitamisel, mis panustab eelnõu § 2 lõike 2 punktides 4 või 5 nimetatud prioriteeti kuni 70% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 73 lõike 4 kohaselt kehtestavad liikmesriigid toetusele ühe või mitu ülemmäära, mis ei ületa 65% rahastamiskõlblikest kuludest ning artikli 73 lõike 4 punkti a alapunkti i kohaselt võivad liikmesriigid suurendada toetuse ülemmäärasid kuni 80%-ni, investeringute puhul, mis on seotud ühe või mitme artikli 6 lõike 1 punktides d, e ja f sätestatud erieesmärgiga või artikli 6 lõike 1 punktis i osutatud loomade heaoluga. Seega kui noor ettevõtja taotleb toetust loomakasvatusehitise ehitamiseks, mis panustab loomade heaolu suurendamise või bioohutuse suurendamine koos loomade heaolu suurendamisega prioriteeti, siis maksimaalne toetuse määr on 70% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest.

Eelnõu § 5 lõike 6 kohaselt loetakse füüsilisest isikust ettevõtja (edaspidi *FIE*) loetakse nooreks ettevõtjaks, kui ta on taotluse esitamise hetkel kuni 40-aastane. Äriühingu puhul loetakse taotleja nooreks ettevõtjaks, kui tal ei ole juriidilisest isikust osanikke või aktsionäre ning kõik aktsionärid või osanikud ja juhatuse liikmed on kuni 40-aastased. Arvestades, et põllumajandustootmisega tegelevate töötajate keskmine vanus on suhteliselt kõrge, on kõrgema toetusmäära eesmärk soodustada noorte ettevõtjate investeringute tegemist põllumajandustootmisse.

Eelnõu § 5 lõike 7 kohaselt on toetuse maksimaalne suurus kogu strateegiakava programmiperioodi (2023–2027) jooksul ühe taotleja kohta 1 000 000 eurot. Juhul kui toetust taotletakse loomakasvatusehitise ehitamiseks, millega panustatakse eelnõu § 2 lõike 2 punktides 4 või 5 nimetatud prioriteeti, siis on toetuse maksimaalne suurus kogu strateegiakava perioodi jooksul ühe taotleja kohta 1 500 000 eurot. Näiteks kui toetatavaks tegevuseks on

loomakasvatusehitise ehitamine, mille puhul on maksimaalne toetuse suurus 1 500 000 eurot ja kui toetust taotletakse loomakasvatusehitise ehitamiseks, mille maksumus on 1 300 000 eurot ja otsekülviku soetamiseks, mille maksumus on 200 000 eurot, siis toetust määratakse üksnes loomakasvatusehitise ehitamiseks, sest vaid loomakasvatusehitise ehitamise korral on maksimaalne toetuse suurus 1 500 000 eurot. Kui aga toetust taotletakse loomakasvatusehitise ehitamiseks, mille maksumus on 900 000 eurot ja otsekülviku soetamiseks, mille maksumus on 100 000 eurot, siis määratakse toetust nii loomakasvatusehitise ehitamiseks kui ka otsekülviku soetamiseks, sest toetuse maksimaalne suurus on üldjuhul 1 000 000 eurot.

Eelnõu § 5 lõikes 8 sätestatakse, et ühte kontserni kuuluv ettevõtja või konkurentsiseaduse (edaspidi *KonkS*) § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu üksteisega seotud ettevõtjad ei saa kokku taotleda toetust rohkem kui 1 000 000 eurot ja loomakasvatusehitise ehitamiseks rohkem kui 1 500 000 eurot strateegiakava perioodil.

Ühte kontserni kuuluvad ettevõtjad loetakse üheks taotlejaks. Näiteks kui kontserni A (emaettevõtja) kuuluvad ettevõtjad B (tütarettevõtja) ja C (tütarettevõtja). Ettevõtja A (emaettevõtja) ja ettevõtja B (tütarettevõtja) soovivad nimetatud toetust taotleda. Ettevõtja A ja ettevõtja B mõlemad taotlevad toetust 800 000 eurot. Kui ettevõtjale A määrati juba toetust 800 000 euro ulatuses, siis ettevõtjale B saab maksimaalset määrata toetust 200 000 euro ulatuses, sest nad loetakse üheks ettevõtjaks. Samuti kui näiteks ühte kontserni kuuluv üks ettevõtja taotleb toetust 500 000 euro ulatuses ja samasse kontserni kuuluv teine ettevõtja taotleb samuti 500 000 eurot, siis täidavad nad maksimaalse 1 000 000 euro suuruse toetuse nõude, sest selle määruse tähenduses loetakse nad üheks ettevõtjaks, kellele kohaldub maksimaalne 1 000 000 euro suurune toetus.

Ühte kontserni kuuluvate ettevõtjate osas kohaldatakse äriseadustiku (ÄS) § 6, mille kohaselt, kui üks äriühing on teises äriühingus osanik või aktsionär ning omab seal häälteenamust, nimetatakse osalevat ühingut emaettevõtjaks ja ühingut, kus ta osaleb, tütarettevõtjaks. Emaettevõtja tütarettevõtjaks on ka ühing, kus häälteenamus on teisel tütarettevõtjal või tütarettevõtjatel üksinda või koos emaettevõtjaga. Tütarettevõtjaks on ka ühing, kus teine ühing (emaettevõtja) omab selle osaniku või aktsionärina lepingu alusel või ilma selleta valitsevat mõju. Emaettevõtja koos tütarettevõtjatega moodustab kontserni. Kontsern ei ole piiratud Eesti Vabariigi territooriumiga.

KonkS § 2 lõike 4 tähenduses valitsevat mõju omavad ettevõtjateks on ettevõtjad, kelledest üks omab teise suhtes KonkS § 2 lõike 4 mõistest valitsevat mõju. KonkS § 2 lõike 4 kohaselt on valitsev mõju võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:

- 1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või
- 2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse, millised kulud on abikõlblikud ja millised kulud ei ole abikõlblikud.

Eelnõu § 6 lõikes 1 sätestatakse, et abikõlblikud on toetatava tegevuse elluviimiseks vajalikud kulud, mis on tehtud sihtotstarbeliselt, mõistlikult ja majanduslikult soodsaimal viisil ning on tehtud kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artiklitega 73 ja 74 ning on vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks. See tähendab, et kulud, mille kohta toetust taotletakse, peavad olema majanduslikult otstarbekad ja vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks. Samuti ei tohi kavandata ning tehtud kulud olla põhjendamatult kõrged võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse eest tasutava hinnaga. Nimetatud nõudega tagatakse kasutatava toetusraha otstarbekat ja säästlikku kasutamist.

Toetuse saajal on kohustus näidata avalikkusele, et tegemist on EAFRD toetuse abil elluviidava tegevusega, kasutades selleks ettenähtud sümboleid ja teavitustegevusi. Millised sümboleid ja millisel moel tuleb kasutada ja milliseid teavitustegevusi teha, on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/129⁷ II. ja III. lisades. EAFRD fondi vahenditest objektide tähistamise maksumus loetakse samuti abikõlblike kulude hulka.

Eelnõu § 6 lõike 2 kohaselt, kui toetust taotletakse ehitise ehitamiseks, siis on abikõlblikeks kuludeks ehitise püstitamise, rajamise, paigaldamise, laiendamise, rekonstrueerimise kulu. Samuti loetakse abikõlblike kulude hulka ka ehitise ehitamise puhul ehitusseadustiku alusel tehtava omanikujärelevalve kulud, kuid üksnes selle hoone või rajatise puhul, mille ehitamiseks toetust taotletakse.

Ehitise omanikujärelevalvet on täpsemalt selgitatud ehitusseadustikus §-s 20. Omanikujärelevalve on oluline, sest ehitist peab olema projekteeritud ja ehitatud hea ehitustava ning ehitamist ja ehitusprojekti käsitlevate õigusaktide kohaselt ega või tekitada ohtu inimese elule, tervisele, varale või keskkonnale.

Eelnõu § 6 lõike 3 kohaselt, kui toetust taotletakse masina või seadme soetamiseks, siis loetakse abikõlblike kulude hulka masina või seadme soetamise, selle kohaletoometamise, paigaldamise, seadistamise või müüja poolt selle kasutamise väljaõppe kulu, näiteks kui seadme eripära tõttu saab seda paigaldada üksnes seadme müüja või kvalifitseeritud spetsialist. Kui masina või seadme kasutamine eeldab selle müüja või paigaldaja poolset esialgset väljaõpet, sealhulgas tutvustust, siis ka need kulud on abikõlblikud. Lisaks loetakse abikõlblike kulude hulka masina või seadme kasutamiseks vajaliku tarkvara ja infotehnoloogilise seadme ning selle paigaldamise ja seadistamise kulu.

Eelnõu § 6 lõikes 4 sätestatakse, et kui toetust taotletakse niisutussüsteemi investeeringuks, siis on abikõlblikud kulud niisutussüsteemi laiendamise, rekonstrueerimise ja omanikujärelevalve kulu ning niisutuseks vajaliku statsionaarse seadme ostmise, kohaletoometamise, paigaldamise või seadistamise kulu.

Eelnõu § 6 lõike 5 kohaselt, kui toetust taotletakse § 3 lõike 1 punktis 2 sätestatud tegevusteks, siis loetakse kasutatud masina või seadme soetamine abikõlblikuks juhul, kui masin või seade ei ole toodetud taotluse esitamise hetkel rohkem kui viis aastat tagasi, selle soetamiseks ei ole kasutatud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi ning nimetatud seadme või masina hind ei ületa selle turuväärtust ja on uue samaväärse seadme hinnast madalam. Kasutatud masina või seadme soetamise võimaldamisega vähendatakse nõudlust uue masina või seadme järele, mis omakorda vähendab näiteks seadme tootmiseks vajaminevat energiakasutust, heitkoguseid ja tootmise jäätme hulka. Kasutatud masinal või seadmel on võrreldes uue samaväärsega madalam hind, mis võimaldab taotlejal masinat või seadet soetada ka olukorras, kus uue samaväärse masina või seadme hind ei oleks taotlejale kohane. Kasutatud masina või seadme soetamise võimaldamine on taotlejatele positiivne mõju, sest tõenäoliselt saab taotleja näiteks ühe masinaga kasutada erinevaid lisaseadmeid. Kasutatud masinate või seadmete puhul kontrollitakse üldjuhul masina või seadme vanust tootja tehnilise passi andmete, ostu-müügilepingute, tootja poolt väljaantud garantiidokumentide, müüja kinnituste jms dokumentatsiooni kaasabil. Seega, et ettevõtjad kasutaksid toetuseks ettenähtud vahendeid mõistlikud, sihtotstarbekalt ja majanduslikult soodsamal viisil, siis toetatakse ka kasutatud masina või seadme soetamist, mis ei ole toodetud taotluse esitamise hetkel rohkem kui viis aastat tagasi.

⁷ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/129, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 kohaseid õliseemnete, puuvilla ja veinivalmistamise kõrvalsaadustega seotud sekkumisviise ning liidu toetuse ja ÜPP strateegiakavadega seotud teavitamis-, avalikustamis- ja nähtavusnõudeid käsitlevad normid (ELT L 20, 31.01.2022, lk 197–205).

Eelnõu § 6 lõikes 6 on selgitatud, millise kulud ei ole abikõlblikud.

Näiteks on mitteabikõlblikud maa ostmiseks tehtud kulutused, käibemaks, riigilõiv, trahv, finantskaristus ja vaide ning kohtumenetluse korral menetluskulud; mitmesugused tegevuskulud, näiteks kulutused õigusteenusele või raamatupidamisteenusele või kulud, mis ei ole toetava tegevuse elluviimisega otseselt seotud kulud.

Mitteabikõlblik kulu on ka tasu taotleja enda ja tema töötaja tehtud töö eest. Kui erinevad veo- või sõidukulud ei ole seotud masina või seadme veo, paigaldamisega või seadistamisega, siis ei ole need kulud ka abikõlblikud. Eesmärk on vältida olukordi, kus ostetava masina või seadme veokulusid n-ö peidetakse seadme hinna sisse.

Abikõlblik ei ole niisutussüsteemi ehitamine või niisutuseks vajalike seadmete ostmine, kui tegevus on suunatud vee avalikuks kasutamiseks, samuti ei ole abikõlblik niisutuseks vajaliku vee ostmine. Samuti ei saa kasutada niisutuseks vajaliku seadme ostmisel liisingut ning ei ole abikõlblik ka niisutuseks vajaliku kasutatud seadme ostmine.

Eelnõu §-s 7 on sätestatud nõuded kulude mõistlikkuse ja põhjendatuse väljaselgitamiseks ja tõendamiseks, mis puudutavad toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või ostetava vara maksumust.

Eelnõu § 7 lõikes 1 sätestatakse, et taotleja peab korraldama ostumenetluse, et välja selgitada toetatava tegevuse raames elluviidava töö või teenuse või soetatava vara mõistlik maksumus.

Eelnõu § 7 lõikes 2 sätestatakse piir, mille puhul peab toetuse taotleja kavandatava töö või teenuse või soetatava vara hankimiseks võtma vähemalt kolm võrreldavat hinnapakkumust. Kui taotleja soovib toetatava tegevuse raames tellida töö või teenust või soetada vara, mille käibemaksuta maksumus ületab 20 000 eurot, siis peab ta küsima vähemalt kolmelt sõltumatult hinnapakkuvalt võrreldavaid hinnapakkumused. Sõltumatute hinnapakkujate all mõeldakse selliseid ettevõtteid või isikuid, kes ei ole omavahel seotud, st neil ei ole mingit seost üksteisega, nagu näiteks samasse kontserni kuulumine või ühine juhtimine. See tähendab, et taotleja ei tohi tugineda ainult ühe hinnapakkumuse hinnale, vaid võrdlema erinevaid hinnapakkumusi, et saada võimalikult õiglase hind. See tagab, et maksumus on mõistlik ja vastab turutingimustele. Üksteisest sõltumatute hinnapakkujate käest küsitakse vähemalt kolm võrreldavat hinnapakkumust üksnes juhul kui taotleja ei ole kohustatud eelnõu § 8 lõike 1 sätestatud kohaselt läbi viima ostumenetlust riigihangete registris (toetatavaks tegevuseks on ehitise või niisutussüsteemi ehitamine, mille raames tellitava töö, teenuse või soetatava vara eeldatav abikõlblik käibemaksuta maksumus on 60 000 eurot või sellest suurem) või taotleja soetab mobiilse masina või seadme, mis peab olema kantud võrdlushindade kataloogi. Saadud hinnapakkumused peavad olema võrreldavad.

Eelnõu § 7 lõikes 3 sätestatakse, et toetuse taotleja võib küsida alla kolme hinnapakkumuse, kui kolme hinnapakkumuse küsimine ei ole objektiivselt võimalik. Üldjuhul on konkureerivate hinnapakkumuste küsimine ja ostumenetluse korraldamine riigihangete registris vajalik, et tagada läbipaistvus, võrdne kohtlemine ja konkurents. Objektiivselt põhjendatuks loetakse näiteks olukorda, kui turul puudub asjaomase töö, teenuse või vara pakkujate paljusus. Küll aga peab taotleja vajadusel selgitama ja põhjendama, miks oli võimatu või ebapraktiline küsida konkureerivaid hinnapakkumusi või jätta korraldamata ostumenetlus riigihangete registris.

Eelnõu § 7 lõige 4 sätestab, milliseid andmeid peab hinnapakkumus sisaldama, kui taotleja küsib lõike 2 kohaselt võrreldavad hinnapakkumused. Hinnapakkumus peab sisaldama taotleja nime, hinnapakkuja nime ja kontaktandmeid, hinnapakkumuse väljastamise kuupäeva ning töö, teenuse või vara üksikasjalikku kirjeldust ning käibemaksuta ja käibemaksuga maksumust ning tehniliste tingimuste loetelu, mis osutub tehnilisele spetsifikatsioonile.

Eelnõu § 7 lõikes 5 sätestatakse, milliseid andmeid peab sisaldama hinnapakumuse, kui taotleja taotleb toetust ehitise või niisutussüsteemi ehitamiseks. Kui nende masinate ja seadmete soetamisel, mis ei ole kantud võrdlushindade kataloogi, võib taotleja küsida hinnapakumusi vabas vormis, siis ehitise või niisutussüsteemiehitamise korral on ette nähtud, millised kulud peavad toetatava tegevuse (ehitise või niisutussüsteemi ehitamise) hinnapakumuses kajastuma.

Eelnõu § 7 lõike 6 kohaselt kui taotleja taotleb toetust ehitise või niisutussüsteemi ehitamiseks, mille eeldatav käibemaksuta maksumus on alla 60 000 euro, koostab PRIA selleks vajaliku hinnapakumuse vormi vastavalt eelnõu § 7 lõikes 5 sätestatule ja avaldab selle oma veebilehel.

Eelnõu § 7 lõikes 7 sätestatakse, et kui taotleja soetab mobiilse masina või seadme, siis see masin või seade peab olema kantud võrdlushindade kataloogi, millest tulenevalt taotleja ei pea selle mobiilse masina või seadme kohta küsima hinnapakumusi. Täpsemalt on võrdlushindade kataloogi põhimõtteid selgitatud eelnõu § 3 lõike 5 selgitava osa juures.

Eelnõu § 7 lõikes 8 sätestatakse, et kui taotleja taotleb toetust § 3 lõike 1 punktis 2 sätestatud kasutatud masina või seadme soetamiseks, peab taotleja olema saanud vähemalt ühe hinnapakumuse kasutatud masina või seadme kohta ja ühe hinnapakumust uue samaväärse masina või seadme kohta, koos tehniliste tingimuste loeteluga, mis osutavad tehnilisele spetsifikatsioonile. Kui uus samaväärne mobiilne masin või seade on kantud eelnõu § 3 lõikes ja nimetatud võrdlushindade kataloogi, siis peab taotleja olema saanud vaid ühe hinnapakumuse kasutatud masina või seadme kohta. See, kas kasutatud masina või seadme on kokkusobiv keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamiseks, kui uus samaväärne masin või seade ei ole kantud võrdlushindade kataloogi, hindab METK.

Eelnõu § 7 lõike 9 kohaselt taotleja ei või küsida pakumust endaga ega omavahel seotud isikutelt tulumaksuseaduse § 8 tähenduses. Need isikud, kellel on ühine majanduslik huvi või kui ühel isikul on teise isiku üle valitsev mõju, on omavahel seotud isikud. Sellisteks omavahel seotud isikuteks on näiteks abikaasad, elukaaslased või otse- või küljjoones sugulased või ühte kontserni kuuluvad äriühingud. Igal juhul käsitatakse seotud isikutena järgmisi isikuid:

- 1) abikaasad, elukaaslased või otse- või küljjoones sugulased;
- 2) ühte kontserni kuuluvad äriühingud äriseadustiku § 6 tähenduses;
- 3) juriidiline isik ja füüsiline isik, kellele kuulub vähemalt 10% selle juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest;
- 4) isikule kuulub koos teiste temaga seotud isikutega kokku üle 50% juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või õigusest juriidilise isiku kasumile;
- 5) juriidilised isikud, kelle aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest üle 50% kuulub ühele ja samale isikule või seotud isikutele;
- 6) isikud, kellele kuulub üle 25% ühe ja sama juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest;
- 7) juriidilised isikud, kelle juhatuse või juhatust asendava organi kõik liikmed on ühed ja samad isikud;
- 8) tööandja ja tema töötaja, töötaja abikaasa, elukaaslane või otsejoones sugulane;
- 9) isik on juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liige (§ 9), juhtimis- või kontrollorgani liikme abikaasa või otsejoones sugulane.

See säte kehtib vaid kolme hinnapakumuse küsimisega ostumenetluse korral. Kui ostumenetlus korraldatakse riigihangete registris, siis see säte ei kehti ehk lubatud on tööd, teenust või vara hankida endaga või omavahel seotud isikutelt tulumaksuseaduse § 8 tähenduses.

Eelnõu § 7 lõikes 10 sätestatakse, et taotleja ei või lõikes 2 sätestatud nõude eiramiseks jaotada osadeks toetatava tegevuse raames tellitavat tööd või teenust või soetatavat vara, mis on funktsionaalselt koos toimiv või vajalik sama eesmärgi saavutamiseks. Hankija võib jaotada

hanke osadeks, kui see on objektiivsetel põhjustel õigustatud.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse nõuded riigihangete registris tehtava ostumenetluse kohta.

Eelnõu § 8 lõike 1 kohaselt, kui toetatavaks tegevuseks on ehitise või niisutussüsteemi ehitamine (eelnõu § 3 lõike 1 punkti 1 ja 3), siis peab taotleja toetatava tegevuse raames tellitava töö, teenuse või soetatava vara mõistliku maksumuse väljaselgitamiseks korraldama ostumenetluse riigihangete registris juhul, kui toetatava tegevuse prognoositava maksumus ületab 60 000 eurot, olenemata sellest, et toetuse taotleja ei ole hankekohuslane riigihangete seaduse (edaspidi *RHS*) mõistes.

Ostumenetluse läbiviimiseks kasutab toetuse taotleja menetlusliiki „toetuse saaja ost“ ja hankija alaliiki „toetuse saaja, kes ei ole hankija RHS-i tähenduses“. Ostumenetluse võib läbi viia ka peale PRIA toetuse rahuldamise otsuse tegemist, sellisel juhul esitab toetuse taotleja taotlemisel toetatava tegevuse maksumuse prognoosi. Nõude viia ostumenetlus läbi elektroonselt riigihangete registris eesmärk on tagada avalike vahendite kasutamine konkurentsi tingimustel ja ühiste ühiskondlike eesmärkide tulemuslikum toetamine. Riigihangete registris ostumenetluse korraldamine tagab läbipaistva protsessi, mis tähendab, et kõik huvitatud osapooled saavad näha, milliseid hankeid on välja kuulutatud, kes on pakkumisi teinud ja millised on pakkumiste tingimused. Sammuti võib riigihangete registris korraldada ostumenetluse ka seadmete soetamiseks, mis on ehitise osaks.

Kasutusjuhendid, sh riigihangete registri kasutajajuhend toetuse saajatele, kes ei ole RHS-i tähenduses, ja korduvad küsimused riigihangete registri kohta on kättesaadavad Rahandusministeeriumi veebilehel⁸. Kui ostumenetlus korraldatakse riigihangete registris, siis on lubatud tööd, teenust või vara hankida endaga või omavahel seotud isikutelt tulumaksuseaduse § 8 tähenduses.

Eelnõu § 8 lõikes 2 sätestatakse, et juhul kui taotleja korraldab ostumenetluse pärast taotluse esitamist, tuleb esitada toetuse taotlemisel eeldatav prognoos. Prognoosis tuleb selgelt tõendada, millisel teel töö, teenuse või kauba hind saadi. Tõendiks võib olla näiteks hinnapakumuse, e-poe väljavõte, eksperthinnang, hinnakiri, informatsioon teenust või vara pakkuva ettevõtja veebilehelt. Lisatud informatsioon peab olema kontrollitav ja taasesitatav.

Eelnõu § 8 lõikes 3 sätestatakse, milliseid andmeid lisaks peab sisaldama ehitustööde maksumuse prognoos, kui taotleja korraldab ehitustööde maksumuse väljaselgitamiseks ostumenetluse pärast taotluse esitamist. Ehitustööde maksumuse prognoos peab sisaldama vähemalt järgmisi andmeid:

- 1) üldandmed ehitise või niisutussüsteemi kohta;
- 2) andmed ehitise või niisutussüsteemi põhikonstruktsiooni materjalide kohta;
- 3) ehitise või niisutussüsteemi maksumus, milles sisaldub välisrajatise kulu, aluse- ja vundamendikulu, kandetarindi kulu, fassaadielemendi kulu, katusekulu, ruumitarindi kulu, pinnakatte kulu, tehnosüsteemi kulu, ehitusplatsi korralduskulu ja ehitusplatsi üldkulu.

Ehitustööde maksumuse prognoosi koostamine enne ostumenetlust riigihangete registris annab esmase teabe, milliseks võib kujuneda ehitustööde maksumus ja millised on hetkel turuhinnad.

Eelnõu § 8 lõike 4 kohaselt koostab PRIA ehitustööde maksumuse prognoosi vormi ja avaldab selle oma veebilehel.

⁸ Riigihangete registri kasutusjuhendid <https://www.fin.ee/riigihanked-riigiabi-osalused-kinnisvara/riigihangete-register/kasutusjuhendid>.

Eelnõu § 8 lõikes 5 sätestatakse tingimused ostumenetluse korraldamisele riigihangete registris. Ostumenetluse riigihangete registris elektroonselt läbiviimise nõude eesmärk on tagada avalike vahendite kasutamine konkurentsi tingimustel ja ühiste ühiskondlike eesmärkide tulemuslikum toetamine. Seega on oluline lähendada RHS-i tähenduses hankijatele ja RHS-i tähenduses mittehankijatele seatud nõudeid, et võimalikult avatult ja läbipaistvalt läbi viia toetusega hüvitatavate kulude tegemise aluseks olevaid hankeid või oste.

Eelnõu § 8 lõikes 6 sätestatakse nõuded pakkumusele, ehk milliseid andmeid peab sisaldama pakkumus, kui ostumenetlus viiakse läbi riigihangete registris.

Eelnõu § 8 lõige 7 sätestab, et toetuse taotleja võib loobuda ostumenetluse korraldamisest riigihangete registris, kui see on objektiivselt põhjendatud, eelkõige kui turul puudub asjaomase töö, teenuse või vara pakujate paljusus. Objektiivselt põhjendatuks loetakse näiteks olukorda, kui turul puudub asjaomase töö, teenuse või vara pakujate paljusus. Küll aga peab taotleja vajadusel selgitama ja põhjendama, miks oli võimatu või ebapraktiline jätta korraldamata ostumenetlus riigihangete registris.

Eelnõu § 8 lõikes 8 sätestatakse, et taotleja ei või jaotada riigihangete keskkonnas teostatavat ostumenetlust osadeks eesmärgiga eirata ostumenetluse teostamiseks kehtestatud korda või nõudeid, eriti kui toetatavaks tegevuseks on funktsionaalselt koos toimivad või sama eesmärgi saavutamiseks vajalikud asjad, teenused või ehitustööd. Taotleja võib jagada toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara osadeks üksnes juhul, kui selleks on objektiivsed põhjused, näiteks kui on tegu täiesti erinevate hangitavate tööde või teenustega, mida ei ole ühekorraga võimalik läbi viia.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse, kes saab toetust taotleda.

Toetust antakse äriseadustiku tähenduses ettevõtjale, kes tegeleb põllumajanduslike toodete tootmisega ja kelle omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal vähemalt 10 000 eurot.

Äriseadustiku § 1 kohaselt loetakse ettevõtjaks füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ning kellele kaupade müük või teenuste osutamine on püsiv tegevus, ning äriseadustiku §-s 2 sätestatud äriühing, milleks on täisühing, usaldusühing, osaühing, aktsiaselts ja tulundusühistu.

Seda, mida loetakse põllumajanduslikeks toodeteks on selgitatud eelnõu § 3 lõike 2 selgitava osa juures.

Eelnõu §-s 10 on sätestatud nõuded taotlejale.

Eelnõu § 10 lõige 1 sätestab, et taotleja riikliku maksu võlg, sealhulgas maksuhalduri haldusaktiga kindlaks määratud intress, on väiksem kui 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Sätte eesmärk on tagada, et toetust saavad vaid need taotlejad, kes on oma kohustused riigi ees täitnud. Toetust antakse üksnes neile, kes on majanduslikult jätkusuutlikud.

Maksukorralduse seaduse § 32 kohaselt on maksuvõlg maksukohustuslase poolt tähtpäevaks tasumata jäetud maksusumma, tähtpäevaks tasumata jäetud maksusummalt arvestatud intress ning tollivõlast tulenev tähtpäevaks tasumata maksusumma ja sellelt arvestatud intress. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõike 3 punkti 1 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui taotleja ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Seega on PRIA-l õigus kontrollida kogu taotluste menetlemise ajal ja enne toetuse väljamaksmist taotleja ja toetuse

saajal riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatust ja maksete tähtaegset tasumist.

Eelnõu § 10 lõige 2 sätestab, et taotlejal ei tohi olla likvideerimismenetlust ega pankrotimenetlust. See tähendab, et taotleja äritegevus peab olema stabiilne ning ta ei tohi olla finantsraskustes. Lisaks ei tohi taotlejal olla kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti või algatatud sundlõpetamist. Samuti ei tohi taotlejal olla kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust, mis võib tähendada, et taotleja juriidiline seisund ei ole korras või tal on võlgnevused riigi ees.

Pankrotiseaduse § 1 lõigete 2 ja 3 kohaselt on võlgnik maksejõuetu, kui ta ei suuda rahuldada võlausaldaja sissenõutavaks muutunud nõuet ja see suutmatuse ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine ning juriidilisest isikust võlgnik on maksejõuetu ka siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Kohustustena arvestatakse ka nõudeid, mis ei ole muutunud sissenõutavaks. PRIA kontrollib taotleja ja toetuse saaja suhtes võimaliku algatatud likvideerimismenetluse või ajutise pankrotihalduri või väljakuulutatud pankrotiotsuse olemasolu ametlikust võrguväljaandest Ametlikud Teadaanded.

Eelnõu § 10 lõikes 3 kehtestatakse, et taotleja peab olema varem riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral tagasimaksed tasunud ettenähtud summas. Selle nõude eesmärk on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkuse suurendamine.

Eelnõu § 10 lõige 4 sätestab, et taotlejal ei tohi olla kehtivat karistust loomakaitseseaduse §-s 66¹ – loomapidamisnõuete rikkumine, 66² – looma suhtes lubamatu teo toimepanemine, 66⁵ – looma vedamise kohta esitatavate nõuete rikkumine, 66⁶ – looma tapmise või hukkamise kohta esitatavate nõuete rikkumine või 66⁷ – looma ravimise ja muu veterinaarse menetluse nõuete rikkumine, veterinaarseaduse §-s 97 – looma pidamise, sealhulgas bioturvalisuse veterinaarnõuete rikkumine, 104 – loomataudi kahtlusest ja diagnoosimisest, sealhulgas peetavate loomade ulatuslikust haigestumisest ja hukkamisest, teavitamise nõuete rikkumine, 105 – eriti ohtliku loomataudi ohu, kahtluse ja puhkemise korral loomataudi tõrjeks rakendatavate meetmete eiramine ning loomatauditõrje nõuete rikkumine või 106 – kohustuslikult tõrjutava ja vajaduspõhiselt tõrjutava loomataudi ennetamiseks ja tõrjeks rakendatavate meetmete eiramine ning loomatauditõrje nõuete rikkumine, väetiseseaduse §-s 37 – väetise koostise nõuete rikkumine ja mittenõuetekohase väetise käitlemine, jäätmeseaduse §-s 120 – jäätmete tekke vältimise, jäätmehoolduse ja jäätmealase arvestuse pidamise nõuete rikkumine, 120¹ – jäätmete käitlemise nõuete rikkumine, 120² – jäätmete käitlemine registreeringuta ja registreeringu nõuete rikkumine, 126 – segaolmejäätmete sortimise nõuete ja jäätmete ladestamise tingimuste rikkumine ning selliste jäätmete ladestamine, mille ladestamine on keelatud või 126⁴ – jäätmete põletamine ja keskkonda viimine väljaspool jäätmekäitluskohta, toiduseaduse §-s 53¹ – toidu käitlemine ettevõttes, milles toidu käitlemiseks on vajalik teatamiskohustuse täitmine ning tegevusluba, 53² – toidu suhtes esitatud nõuete rikkumine, 53³ – toidu käitlemise ning toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud materjalide ja esemete kohta esitatud nõuete rikkumine, 53⁵ – teabe esitamise nõuete rikkumine või 53⁶ – toidu kohta valeandmete esitamine, söödaseaduse §-s 33 – sööda kohta esitatavate nõuete rikkumine, 34 – sööda märgistamise nõuete rikkumine või 35 – sööda käitlemise ja söötmise nõuete rikkumine eest, § 36¹ – teatamiskohustuse rikkumine, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhimissüsteemi seaduse §-s 53 – keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise nõude eiramine ega karistusseadustiku paragrahvides §-s 49¹ – ettevõtluskeeld, 52² – loomapidamise keeld, 55¹ punkt 2 – juriidilise isiku lisakaristused, 192 – nakkushaiguse ja loomataudi leviku ohu põhjustamine, 193 – nakkushaiguse ja loomataudi leviku põhjustamine, 209 – kelmus, 209¹ – hankekelmus, 210 – soodustuskelmus, 264 – looma julm kohtlemine, 296 – altkäemaksu vahendus, 298 – altkäemaksu

andmine, 298¹ – mõjuvõimuga kauplemine, 364 – keskkonna saastamine, 365 – keskkonna saastamine ettevaatamatusest, 367 – kemikaalide ja jäätmehoolduse nõuete rikkumine, 368 – kemikaalide ja jäätmehoolduse nõuete rikkumine ettevaatamatusest, 372 – tegevusloata ja keelatud majandustegevus, 373 – ärikeelu rikkumine või 384 – maksejõuetuse põhjustamine sätestatud süütegude toimepanemise eest.

Riigikohtu otsusele nr 3-3-1-85-14⁹ tuginedes, mis puudutab taotleja kohustust täita keskkonna-, toiduhügieeni- ja loomade heaolu nõudeid ning taotleja suhtes jõustunud süüdimõistvat süüteo otsust nende nõuete rikkumise eest, on määruses välja toodud konkreetset väärtus- ja kuriteod, mille toimepanemise puhul on põhjust kahelda taotleja tahtes või võimekuses viia toetatav tegevus ellu õiguspäraselt. Seega, kui taotleja kohta on karistusregistrisse kantud karistusandmeid määruse § 10 lõikes 5 sätestatud süüteo toimepanemise eest, siis selline taotleja ei vasta nõuetele ja talle toetust ei anta.

Valdavas enamuses on välja valitud süüteod seotud põllumajandusliku tegevusvaldkonnaga. Arvestades, et toetusega jagatakse riigieelarvelisi ja Euroopa Liidu vahendeid, mida on piiratud ulatuses, on oluline, et nimetatud vahendeid saaksid kasutada üksnes õiguskuulekad ettevõtjad, kes on täitnud õigusaktides sätestatud nõudeid ja on suutnud oma tegevust õiguspäraselt korraldada.

Lisaks on kõnealune nõue seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/2116 artikli 59 lõikes 1 sätestatuga, mille kohaselt võtavad liikmesriigid ühise põllumajanduspoliitika raames vastu kõik õigus- ja haldusnormid ning kõik muud vajalikud meetmed, et tagada liidu finantshuvide tõhus kaitse ja eelkõige selleks, et:

- a) kontrollida fondide rahastatavate tegevuste seaduslikkust ja korrektsust, sealhulgas toetusesaajate tasandil ning vastavalt ÜPP strateegiakavades ettenähtule;
- b) tagada tõhus kaitse kelmuse ja pettuste vastu, eelkõige kõrgema riskiga aladel, mis toimib heidutusena, võttes arvesse meetmete kulusid ja nendest saadavat kasu ning nende proportsionaalsust;
- c) ennetada, avastada ja kõrvaldada õigusnormide rikkumist, kelmusi ja pettust, kehtestada tõhusaid, hoiatavaid ja proportsionaalseid karistusi vastavalt liidu õigusele või selle puudumise korral vastavalt riigisisesele õigusele ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi;
- d) kehtestada tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi vastavalt liidu õigusele või selle puudumise korral vastavalt liikmesriigi õigusele ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi;
- e) nõuda tagasi alusetud maksed koos intressiga ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi, sealhulgas eeskirjade eiramise eest määruse (EÜ, Euratom) nr 2988/95 artikli 1 lõike 2 tähenduses.

Seega, kui ühise põllumajanduspoliitika toetuste taotlemisel ei osale isikud, keda on karistatud eelnimetatud süütegude eest, suurendab see Euroopa Liidu finantshuvide kaitset, sest raha väärkasutuse risk alaneb märkimisväärselt.

Eelnõu § 10 lõikes 5 sätestatakse, et taotleja koguvõla ja kasum enne intresse, makse ja kulumit (edaspidi *EBITDA*) suhe ei tohi olla suurem kui 7,00. Nimetatud suhtarvu leidmiseks kasutatakse järgmist valemit: taotluse esitamisele vahetult eelnenud kuni viie majandusaasta intressikandvad kohustused jagatakse sama perioodi *EBITDA*-ga (intressikandvad võlakohustused (\div) *EBITDA*).

See suhtarv mõõdab ettevõtja võlakoormust võrreldes tema teenitud tulu ehk *EBITDA*-ga (ärikasum (-kahjum) enne intresse, makse ja kulumit). See näitab, kui palju tulu genereeritakse võla tagasimaksmiseks enne, kui ettevõtja arvestab intresse, makse ja kulumit. Kui taotleja on tegutsenud enne taotluse esitamist rohkem kui viis majandusaastat, siis võetakse selle suhtarvu

⁹ Riigikohtu halduskolleegiumi 11. märtsi 2015. a otsus nr 3-3-1-85-14.

leidmisel arvesse taotluse esitamisele vahetult eelnenud viie majandusaasta andmeid. Kui taotleja on enne taotluse esitamist tegutsenud vähem kui viis majandusaastat, siis võetakse arvesse tegutsetud majandusaastate andmed. Pikema perioodi andmete kasutamine annab objektiivsema ülevaate taotleja kohustuste ja teenitava EBITDA suhtest.

Suhtarvude väärtuseid (eelnõu § 10 lõigetes 5–7) ei ümardata vaid kasutatakse lõikamist kaks kohta pärast koma. See tähendab, et kui näiteks omakapitali osakaal bilansimahust on 29,9955%, siis lõikamisel on tulemuseks on omakapitali osakaal 29,99% ja taotleja ei täida 30% omakapitali nõuet.

Eelnõu § 10 lõike 6 kohaselt peab taotleja maksevõime näitaja taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal olema suurem kui 1,00. Maksevõime suuruse piirangu eesmärk on vältida põllumajandusettevõtte käibevahendite puudujääki ning sellest tulenevaid võimalikke majandusraskusi, mida kavandatav investeering võib kaasa tuua. Maksevõime näitaja ehk lühiajaliste kohustuste katekordaja arvutatakse järgmise valemi alusel: maksevõime näitaja = käibevara (\div) lühiajalised kohustused.

Eelnõu § 10 lõike 7 kohaselt peab taotleja omakapitali osakaal bilansimahust olema taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal vähemalt 30,00%. Nimetatud suhtarv leitakse järgmise valemi alusel: omakapital (\div) (kohustused + omakapital) \times 100%. Väiksem omakapitali osakaal bilansimahust näitab, et taotlejal on rohkem kohustusi võrreldes omakapitaliga ning ta on avatud finantsriskile, sest toimetulek majanduslike raskustega võib olla piiratud. Suurem omakapitali osakaal bilansimahust näitab aga, et taotleja majandusnäitajad on stabiilsemad, ta sõltub vähem võõrkapitalist, suudab paremini toime tulla majanduslike raskustega, omab vabu vahendeid investeeringuteks ja suudab vajadusel turult odavamalt laenu raha kaasata.

Eelnõu § 10 lõikes 8 sätestatakse, et taotleja peab olema taotluse esitamise aastal või taotluse esitamisele vahetult eelnenud aasta jooksul osalenud vähemalt kuus akadeemilist tundi kestnud infopäeval, mis sisaldas vähemalt ühte § 2 lõikes 2 sätestatud prioriteeti ning mis on korraldatud strateegiakava sekkumise „Teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi (AKIS) arendamise toetus” raames. Taotluse esitamisele vahetult eelnenud aastal või samal aastal osalemine on vajalik, sest sellega tagatakse kõige ajakohasema info edastamise.

Infopäev peab olema läbitud enne taotluse esitamist, et omandatud teadmisi oleks taotlejal võimalik rakendada juba taotluse esitamiseks vajaliku tegevuse kavandamiseks. Nõue on põhjendatud, sest selle sekkumise eesmärgiks on toetada üksnes selliste tegevuste tegemist, mis soodustavad põllumajandustootmises ressursitõhusust, vähendavad põllumajandustootmises tulenevat keskkonnamõju, jäätmete ning heitmete teket ning suurendavad loomade heaolu ning bioohutust. Kuna toetatakse selliste tegevuste elluviimist, mis aitavad kaasa vähemalt ühe eelnõu § 2 lõikes 2 sätestatud prioriteedi saavutamisele (kliimamuutuste leevendamisele ja kliimamuutustega kohanemisele; vee- ja õhukvaliteedi parandamisele; elurikkuse ja muldade kaitsele; loomade heaolu suurendamisele; bioohutuse suurendamisele koos loomade heaolu suurendamisega), siis on infopäev suunatud just sellele, kuidas ning milliste investeeringute ja tegevustega toetuse taotlejad saavad kaasa aidata eespool nimetatud prioriteeti panustamisele. Kuus akadeemilist tundi on optimaalne aeg, mille jooksul osaleja on võimeline informatsiooni omandama. Infopäeval osalejate nimekirjad edastab PRIA-le infopäeva korraldaja. Esitatav nimekiri on tõenduseks, et taotleja on infopäeva kogu ulatuses läbinud ning sellega täitnud eelnõuga kehtestatava nõude.

Eelnõu § 10 lõikes 9 sätestatakse erand, mille kohaselt ei pea taotleja strateegiakava sekkumise „Teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi (AKIS) arendamise toetus” raames korraldatud infopäeval osalema, kui taotleja on enne taotluse esitamise aastal või taotluse esitamisele vahetult eelnenud aasta jooksul läbinud vähemalt kuus akadeemilist tundi kestnud infopäeva või koolituse, mis muu hulgas sisaldas vähemalt ühte eelnõu § 2 lõikes 2 sätestatud prioriteeti. Ka koolitus peab

olema läbitud enne taotluse esitamist, et omandatud teadmisi oleks taotlejal võimalik rakendada juba investeringu kavandamisel. Koolituse läbimist tõendatakse asjakohase dokumendiga, näiteks tunnistusega. Kui koolitus koosneb mitmest teemamoodulist, peab koolituse läbimist tõendavast dokumendist selguma, et taotleja on läbinud muu hulgas teemamooduli, mis käsitleb eelnõu § 2 lõikes 2 sätestatud prioriteeti. Taotleja vastab koolituse osalemise nõudele üksnes juhul, kui koolitus on läbitud enne taotluse esitamist samal aastal (näiteks on koolitus läbitud aasta alguses ning sama aasta novembris esitatakse taotlus) või taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud aasta jooksul. Ajavahemik, mille jooksul koolituse läbimist arvesse võetakse, on sätestatud tulenevalt sellest, et koolitusel omandatud teadmised võivad aja jooksul ununeda ning teadmised ja oskused võivad pikema aja jooksul muutuda. Vähemalt kuus akadeemilist tundi kestva koolituse läbimise nõude sätestamisel on võetud arvesse, et tegemist ei oleks vaid lühikese seminari või muu õpisündmusega.

AKIS-e raames korraldatakse erinevaid infopäevi ja koolitusi, mis samuti sisaldas vähemalt ühte eelnõu § 2 lõikes 2 sätestatud prioriteeti. Infopäevade ja koolituste kohta leiab täpsemat infot veebilehelt <https://www.pikk.ee>, mille sündmuste kalendis avaldatakse ka täpsemad kuupäevad, mil asjakohased infopäevad või koolitused toimuvad. Koolitus osalemist tõendatakse asjakohase dokumendiga nagu näiteks tunnistusega. Kui taotleja on osalenud mitmel infopäeval või koolitusel, mis sisaldasid vähemalt ühte § 2 lõikes 2 sätestatud prioriteeti ja mis kestsid vähem kui kuus akadeemilist tundi, siis nimetatud infopäevade kestvused liidetakse.

Eelnõu § 10 lõikes 10 sätestatakse, et toetust ei anta, kui taotleja on saanud toetust strateegiakava sekkumise „Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine“ raames ning selle toetusega toetavad tegevused ei ole lõplikult ellu viidud. Toetatav tegevus on ellu viidud, kui PRIA on teinud toetuse maksmise otsuse ja viimane toetuse osa on välja makstud.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse taotluse esitamine ja taotluse esitamise tähtaeg.

Eelnõu § 11 lõikes 1 sätestatakse, et toetuse saamiseks esitab taotleja elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le taotluse ning selles esitatud andmeid ja hindamiskriteeriumite täitmist tõendavad dokumendid. E-maili teel või paberil esitatud taotlusi vastu ei võeta. Taotleja võib ettenähtud tähtajal esitada vaid ühe taotluse.

Eelnõu § 11 lõike 2 kohaselt PRIA teatab taotluste vastuvõtu alustamisest väljaandes Ametlikud Teadaanded ja oma veebilehel.

Eelnõu § 11 lõike 3 kohaselt võib iga taotleja ettenähtud tähtajal, see tähendab iga taotlusvooru ajal, esitada vaid ühe taotluse, mille alusel võib toetust taotleda mitme toetatava tegevuse kohta.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse nõuded taotlusele ehk andmed, mida taotlus peab sisaldama.

Eelnõu § 12 lõikes 1 sätestatakse andmed, mis peavad avalduses sisalduma. Avaldus peab sisaldama teavet, mille alusel saab kindlaks teha määruuses sätestatud tingimuste täitmise ja koguda vajalikke statistilisi andmeid, mida saab hiljem kasutada toetusega saavutatavate mõjude kindlakstegemiseks. Näiteks peab taotleja esitama andmed selle kohta, kas ta on autonoomne ettevõtja, partnerettevõtja või seotud ettevõtja, andmed taotleja kontserni liikmete ja taotleja üle lepingu või muu alusel valitsevat mõju omava ettevõtja kohta, mille abil määratakse kindlaks eelnõu § 5 lõikes 7 sätestatud taotlejale maksimaalne võimalik toetuse suurus. Lisaks peab punkti 11 kohaselt taotleja esitama teabe selle kohta, kas ta on enne taotluse esitamist samal aastal või taotluse esitamisele vahetult eelnenud aasta jooksul osalenud AKIS raames vähemalt kuus akadeemilist tundi kestnud infopäeval või muul infopäeval või koolitusel, mis sisaldas vähemalt ühte § 2 lõikes 2 sätestatud prioriteeti, sest taotluse rahuldamise üheks eelduseks on, et toetatav tegevus panustab vähemalt ühte § 2 lõikes 2 sätestatud prioriteeti.

Punkti 13 sätestatakse, et kui toetatavaks tegevuseks on piimakarjakasvatuse loomakasvatushoone ehitamine, siis peab taotleja esitama asjakohase teabe, millega ta tõendab, et ta karjab piimatõugu veiste puhul vähemalt noorloomi, sest eelnõu § 3 lõike 7 kohaselt toetatakse loomakasvatushoone ehitamist üksnes juhul kui taotleja hakkab piimatõugu veiseid ka karjatama. Täpsemalt on selgitatud karjatamise nõude kehtestamist eelnõu § 3 lõike 7 selgitava osa juures.

Punkti 14 kohaselt peab taotleja (FIE), kes soovib lisas „Taotluse hindamise kriteeriumid“ sätestatud hindamiskriteeriumi 1.3 „Taotleja maksukäitumise hinnangud“ alusel hindepunkte saada, peab esitama Maksu- ja Tolliameti (edaspidi *MTA*) maksukäitumise hinnangu taotluse esitamisele vahetult eelnenud viimase 12 kuu hinnangu kohta.

Ettevõttele antakse kaks erinevat maksukäitumise hinnangut, milleks on maksukuulekuse hinnang ja maksuasjade korrasoleku hinnang. Maksukuulekuse hinnang iseloomustab näiteks ettevõtte seadusest tulenevate kohustuste täitmise õigeaegsust ja korrektsust ning maksuasjade korrasoleku hinnang näiteks juhib tähelepanu võimalikele puudustele ja ebakõladele andmete deklareerimisel ning võimaldab ettevõttel seeläbi oma maksukäitumist varakult parandada. *MTA* hinnangute aluseks on ettevõtte poolt deklareeritud andmed. Hinnangute kohta saavad ettevõtjad koostada endale maksukäitumise tõendi. Maksukäitumise tõend peab olema *PRIA*-le esitatud Digidoc-formaadis, mis kinnitab, et tõendi on väljastanud *MTA* ning andmed sellel on autentset ja usaldusväärset. Ajaline vahemik on seatud, et taotlejate taotluse esitamisele vahetult eelnenud viimase 12 kuu maksukäitumise hinnangud oleksid võrreldavad ehk esitatud sama ajavahemiku kohta. Täpsemalt selgitused maksukäitumise hinnanguid ning nende arvutamise aluseid *MTA* veebilehel: <https://www.emta.ee/ariklient/e-teenused-koolitused/nouanded/mida-naitavad-maksukaatumise-hinnangud>.

Eelnõu § 12 lõigetes 2–4 sätestatakse, millised majandusaasta aruanded või tuludeklaratsiooni vormi E või käibedeklaratsioonid andmed võetakse aluseks, kui taotluse esitamise hetkeks ei ole saanud nende aruannete või andmete esitamise tähtaeg äriregistrile või *MTA*-le. Samuti on välja toodud, millised bilansid, kasumiaruanded, tuleb esitada eelnõu § 10 lõigetes 5–7 nimetatud hinnangute arvutamiseks, kui need ei ole kättesaadavad äriregistrist või *MTA*-le esitatud.

Eelnõu § 12 lõikes 5 sätestatakse, et kui toetust taotletakse ehitise ehitamiseks, siis peab taotleja esitama väljavõtte vähemalt eelprojekti joonistest koos eelprojekti seletuskirjaga juhul, kui ehitusprojekt on nõutav ehitusseadustikus sätestatud tingimustel ja korras. Eelprojekti loetakse seda projekti, mille alusel taotleja võtab ehitustööde hinnapakkumused või koostab ehitustööde prognoosi. Samuti peab ehitise ehitamise korral taotleja tõendama ehitisealuse maa omandikuuluvust – *PRIA* kontrollib asjakohast õigust kinnistusraamatust.

Eelnõu § 12 lõikes 6 sätestatakse, millised dokumendid peab taotleja esitama kui toetatavaks tegevuseks on masina või seadme soetamine.

Kui toetust taotletakse kasutatud masina või seadme soetamiseks, siis peab taotleja esitama dokumendid, millega tõendatakse, et soetatav masin või seade ei ole toodetud taotluse esitamise hetkel rohkem kui viis aastat tagasi, selle ostmiseks ei ole saadud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi ning nimetatud masina või seadme hind ei ületa selle turuväärtust ja on uue samaväärse seadme või masina hinnast madalam. Kasutatud mobiilseid masinaid ja seadmeid ei kanta võrdlushindade kataloogi. Kasutatud masinate ja seadmete soetamise puhul on taotlejal vajalik võtta hinnapakkumus uue samaväärse masina või seadme kohta, kui uus samaväärne masin või seade ei ole kantud võrdlushindade kataloogi. Mobiilsete masinate ja seadmete soetamiseks toetuse taotlemise korral ei ole vaja *PRIA*-le hinnapakkumust esitada. Toetuse saamiseks peavad mobiilsed masinad ja seadmed olema kantud võrdlushindade hinnakataloogi. Võrdlushindade hinnakataloogis fikseeritakse asja või teenuse maksimaalne abikõlblik käibemaksuta maksumus ja selle kehtivuse

aeg ning ekspertarvamus, milline mobiilne masin ja seade on kokkusobiv keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamiseks.

Eelnõu § 12 lõikes 7 sätestatakse, millised andmed peab taotleja esitama niisutussüsteemi investeeringu korral.

Kontrollimaks niisutusega seotud tegevuste vastavust Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 74 (Investeeringud niisutusse) lõigetes 3–6 sätestatud tingimustele, esitatakse andmed niisutussüsteemi näitajate kohta. Lisaks esitab taotleja andmed olemasoleva niisutatava maa-ala kohta, niisutussüsteemi investeeringuga seotud veekasutuse ja selle investeeringujärgse vähenemise kohta (juhul, kui renoveeritakse või laiendatakse olemasolevat süsteemi). Andmed niisutatava maa-ala ja vee kulu kohta võetakse ehitamise korral eelprojektist või ehitusprojektist. Kui toetust taotletakse ainult niisutuseks vajaliku statsionaarse seadme ostmiseks, siis näidatakse taotleja kavandatava niisutatava maa-ala suurus ning vee kulu iseloomustavad nõutavad näitajad avalduses.

Eelnõu § 12 lõikes 8 sätestatakse, et taotleja peab esitama hindamiskriteeriumite täitmise tõendamiseks asjakohased tunnistused, aruanded, lepingud või muud asjakohased dokumendid. Hindamiskriteeriumite joonealustes märkustes on täpsustatud, milline dokument tõendab vastava kriteeriumi täitmist. Näiteks hindamiskriteeriumi 2.1 „Taotleja panus keskkonna- ja kliimaeesmärkide teadlikkuse tõstmisesse“ täitmist tõendatakse asjakohase tunnistuse või muu dokumendiga, millega tõendatakse nimetatud infopäeval või koolitusel osalemist.

Eelnõu §-s 13 sätestatakse taotluse kontrollimine.

PRIA kontrollib vastuvõetud taotluse nõuetekohasust ja selles esitatud andmete õigsust ning taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse vastavust Euroopa Liidu õigusaktides, ELÜPS-is, strateegiakavas ja selles määruses sätestatud nõuetele. Taotluse vastavust toetuse saamise nõuetele on õigus kontrollida ka taotlejaga seotud kolmanda isiku juures, kes valdab toetuse saamisega seotud andmeid või dokumente, ja toetatava tegevuse elluviimise kohas.

Taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimisel võib PRIA kasutada erinevaid riiklikke registreid (nt koostöö MTA-ga). Pidades silmas, et taotluste hindamisel tuleb tagada ettevõtjate võrdne kohtlemine olenemata sellest, kas FIE peab kassa- või tekkepõhist raamatupidamist, küsib näiteks PRIA MTA-lt vormi E andmeid kõigi FIE-dest taotlejate kohta.

Eelnõu §-s 14 sätestatakse taotluste hindamine ja taotluste paremusjärjestuse moodustamine.

Eelnõu § 14 lõige 1 sätestab, et PRIA hindab taotlusi tegevusvaldkondade kaupa lisas „Taotluse hindamise kriteeriumid“ sätestatud hindamiskriteeriumite alusel enne taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse nõuetele vastavuse kontrollimist. Tegevusvaldkonnad on jaotatud viieks: piimatootmine; teravilja, õliseemnete või valgurikaste taimede kasvatamine; sea- ja kodulinnukasvatus; muu loomakasvatus, välja arvatud piimatootmine, sea- ja kodulinnukasvatus ja mesindus; ning muude eespool nimetatud põllumajanduslike toodete tootmine, sealhulgas mesindus.

Hindamistulemuste põhjal moodustab PRIA taotluste paremusjärjestuse, milles loetakse paremaks suurema hindepunktide summa saanud taotlus.

Lisas „Taotluse hindamise kriteeriumid“ hinnatakse taotluseid kolme hindamiskriteeriumi alusel:

- 1) majanduslikud hindamiskriteeriumid;
- 2) arengule ja koostööle suunatud hindamiskriteeriumid;
- 3) keskkonnanõuetega saavutamise panustamise hindamiskriteeriumid.

Need kolm hindamiskriteeriumit jagunevad omakorda alakriteeriumiteks.

Hindamiskriteeriumi „Majanduslikud hindamiskriteeriumid,, eesmärgiks on eelistada neid taotlejaid, kelle finantsvõimekus on suurem toetatava tegevuse elluviimisel.

Hindamiskriteerium 1.1 „Suurema omafinantseeringuga investeringud“ – eesmärk on eelistada taotlejaid, kes panustavad toetatava tegevuse elluviimisel rohkem omavahendeid, sest see vähendab survet eelarvevahenditele ja võimaldab toetada rohkemate toetatavate tegevuste elluviimist.

Hindamiskriteerium 1.2 „Taotleja omakapitali tase bilansimahust“ – eesmärgiks on eelistada neid taotlejaid, kellel on kohustusi vähem ja kes on vähem sõltuvad võõrkapitalist.

Hindamiskriteeriumis 1.3 eristatakse juriidilisest isikuid ja FIE-sid. FIE-sid hinnatakse hindamiskriteerium „Taotleja maksukäitumise hinnangud“ alusel, mille eesmärgiks on eelistada neid taotlejaid, kes on maksukuulekad ning kelle maksuasjad on korras. Täpsemalt on selgitatud maksukäitumise hinnanguid eelnõu § 12 lõike 1 selgitava osa juures. Hindepunkte saab taotleja, kelle maksukäitumise hinnangutes ei esine puudusi, kui aga maksukäitumise hinnangutes esinevad mõned puudused või olulised puudused, siis hindepunkte ei anta.

Juriidilisest isikust ettevõtjaid hinnatakse hindamiskriteerium „Taotleja makstud keskmine brutokuupalk taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal“. Kriteeriumi eesmärgiks on eelistada neid taotlejaid, kes maksavad töötajale vähemalt brutokuupalka, mis vastab tegevusalal „Taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad“ makstud brutokuupalgale. Suurem eesmärk on, et põllumajandussektoris palgad tõuseksid ja oleksid samas suurusjärgus nagu Eesti keskmine brutokuupalk, mistõttu saavad kõrgemad hindepunktid taotlejad, kes juba maksavad Eesti keskmist brutokuupalka. Näiteks Statistikaameti andmete alusel oli 2023.a. Eesti keskmine brutokuupalk 1 832 eurot ning tegevusalal "Taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad" oli keskmine brutokuupalk aga 1 422 eurot.

Hindamiskriteeriumi „Arengele ja koostööle suunatud hindamiskriteeriumid“ eesmärgiks on eelistada neid taotlejaid, kes on panustanud oma põllumajandusalaste teadmiste tõstmisesse ning põllumajandusvaldkonna arengusse.

Hindamiskriteeriumi 2.1 „Taotleja panus keskkonna- ja kliimaeesmärkide teadlikkuse tõstmisesse“ – eesmärgiks on eelistada neid taotlejaid, kes on taotluse esitamise aastal või sellele vahetult eelnenud aastal osalenud vähemalt kuus akadeemilist tundi kestnud infopäeval või koolitusel, mis sisaldas vähemalt ühte eelnõu § 2 lõikes 2 sätestatud prioriteeti, et oma teadlikkust tõsta. Hindamiskriteeriumi täitmist tõendatakse kas asjakohase tunnistuse või muu dokumendiga, millega tõendatakse infopäeval või koolitusel osalemist. Infopäeva või koolitusena ei lähe arvesse näiteks põllumajandusalasel konverentsil osalemine.

Hindamiskriteeriumi 2.2 „Taotleja panustab oma positsiooni tugevdamisse tarneahelas“ – eesmärgiks on eelistada neid taotlejaid, kes kuuluvad tunnustatud tootjaorganisatsiooni või kvaliteedikava rakendavasse tootjarühma või klastrisse või ühisturustusvõrgustikku või organisatsiooni, kes tegutseb mittetulundusühinguna ja kelle põhikirjaline eesmärk on põllumajandustoodete või toidutootmise valdkonna edendamine. Kuulumine tunnustatud tootjaorganisatsiooni või kvaliteedikava rakendavasse tootjarühma või klastrisse või ühisturustusvõrgustikku või organisatsiooni, kes tegutseb mittetulundusühinguna ja kelle põhikirjaline eesmärk on põllumajandustoodete või toidutootmise valdkonna edendamine, aitab kaasa põllumajandustootjate positsiooni tugevdamisele tarneahelas. Näiteks kuulumine tunnustatud tootjaorganisatsiooni aitab põllumajandustootjatel vähendada tehingukulusid ning teha koostööd teiste põllumajandustootjatega oma toodete töötlemisel ja turustamisel. Põllumajandustootjatel on parem ühine läbirääkimispositsioon, võimaldades näiteks koondada tarneid, parandada turustamist, pakkuda liikmetele tehnilist ja logistilist tuge, soodustada teadmussiiret. Organisatsiooni, kes tegutseb mittetulundusühinguna ja kelle põhikirjaline eesmärk on põllumajandustoodete või toidutootmise valdkonna edendamine, all on mõeldud eelkõige põllumajandustootjaid või toidutootjaid koondavaid esindusorganisatsioone, kelle peamiseks eesmärgiks on aidata kaasa põllumajandustoodete ja toidutootmise ettevõtlikuskeskkonna kujundamisele ning selle arengule ja sellest lähtuvalt organisatsiooni liikmete huvide esindamine ja kaitsmine.

Hindamiskriteeriumi 2.3 „Taotleja põllumajandusettevõttes on taotlemisele vahetult eelnenud kahe majandusaasta jooksul olnud vähemalt üks praktikant vähemalt kuuajasel ametlikul tööpraktikal“ – eesmärgiks on eelistada neid taotlejaid, kes on panustanud tööhõive ja põllumajandusalase järelkasvu suurendamisse olles võtnud oma põllumajandusettevõttesse taotluse esitamisele vahetult eelnenud kahe aasta jooksul vähemalt ühe praktikandi vähemalt kuuajasele ametlikule tööpraktikale. Oluline on, et noored saaksid omandada ka praktilisi oskusi lisaks koolis omandatule. Seega eelistatakse taotlejat, kes on loonud väärtust andes panuse järelkasvu suurendamisel. Ametlikul tööpraktikal osalenu all on mõeldud koolis haridust omandavat õpilast, registreeritud töötut ja koondamisteatega töötisijat. Hindamiskriteeriumi täitmist tõendab asjakohane kirjalik praktikaleping.

Hindamiskriteerium 2.4 „Taotleja koostöö teadus- ja arendusasutusega“ – eesmärgiks on eelistada neid taotlejaid, kes on aktiivselt panustanud põllumajanduse arengusse läbi koostöö teadus- ja arendusasutusega. Koostöö teadus- ja arendusasutustega tagab põllumajandussektori arengu, innovatsiooni ja jätkusuutlikkuse.

Hindamiskriteerium 2.5 „Taotleja on noor põllumajandustootja“ – eesmärgiks on eelistada noori põllumajandusettevõtjaid, et tagada põllumajanduse jätkusuutlikkus, soodustades põlvkondade vahetust, innovaatsilisust, kaasaegsete teadmiste jõudmist põllumajandussektorisse. Noortel põllumajandustootjatel on suurem valmisolek investeerida uutesse tehnoloogiatesse, keskkonnasõbralikku tootmisesse ja efektiivsusesse.

Hindamiskriteerium 2.6 „Taotleja tegeleb ohustatud eesti maatõugu piimaveiste kasvatamisega“ – eesmärgiks on eelistada põllumajandusettevõtjaid, kes tegelevad eesti maatõugu piimaveiste kasvatamisega, kus maatõugu piimalehmade osakaal kõigis taotleja peetavates piimalehmades on üle 50,00%. Eesti maatõugu veiste pidajate ja aretajate arv on väike ja aasta aastalt vähenev, mille üheks põhjuseks on suured kulud loomade pidamiseks, samas oluliselt väiksem piimatoodang lehma kohta. Kui 2023 aastal oli eesti holsteini tõugu lehmade keskmine piimatoodang 11 394 kg, eesti punast tõugu lehmadel 9 529 kg, siis eesti maatõugu lehmadel vaid 4 649 kg. Seega eesti maatõugu veis kui ohustatud tõug vajab säilitamisele kaasaaitamist, sealhulgas geneetilise mitmekesisuse säilitamine nõuab hoolikat aretust ja investeringuid vastavalt neile kohandatud pidamis- ja söötmis- ja jootmistingimustesse.

Hindamiskriteeriumi „Keskkonnaeesmärkide saavutamisse panustamise hindamiskriteeriumid eesmärgiks on eelistada neid taotlejaid, kes teevad investeringu, mis aitab kaasa senisest suuremal määral keskkonnaeesmärkide saavutamisele.

Hindamiskriteeriumi 3.1 „Taotleja investering silohoidla või pealt kaetud sõnnikuhoidla ehitamiseks“ – eesmärgiks on eelistada neid taotlejaid, kes teevad investeringu silohoidlasse või pealt kaetud sõnnikuhoidlasse, sest keskkonnareostuse vältimisel on nendel investeringutel oluline panus.

Hindamiskriteeriumi 3.2 „Taotleja panus keskkonnaeesmärkide saavutamisse või loomade heaolu suurendamisse“ – eesmärgiks on eelistada neid taotlejaid, kes erinevate toetuste kaudu panustavad kõrgemate nõuete ja täiendavate kohustuste täitmisse ning sellega panustavad senisest suuremal määral keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamisse või loomade heaolu suurendamisse.

Hindamiskriteeriumi 3.3 „Taotleja põllumajandusettevõttele on koostatud süsiniku jalajälje hindamine või keskkonnaaudit“ – eesmärgiks on eelistada neid taotlejaid, kes on oma põllumajandusettevõttes läbi viinud süsiniku jalajälje hindamise või teinud keskkonnaauditi. Hindepunkti saab taotleja, kes teinud või on lasknud teha oma põllumajandusettevõttele süsiniku jalajälje hindamise, kasutades selleks „Põllumajandusettevõtete süsiniku jalajälje hindamise tööriista“, mille kohta täpsem teave on leitav veebilehelt <https://teabesalv.pikk.ee/digiakadeemia/kalkulaatorid/>, <https://kliimaministeerium.ee/rohereform-kliima/rohereform/organisatsioonide-khg-jalajalg> või muud ettevõtte süsiniku jalajälje hindamise tööriista või teinud keskkonnaauditi. Hindamiskriteeriumi täitmist tõendatakse asjakohase dokumendiga, millest nähtub, et süsiniku jalajälje hindamine on tehtud või läbiviidud keskkonnaaudit. Süsiniku jalajälje hindamine ja keskkonna audit annavad ülevaate sellest, millist mõju avaldab ning kuidas taotleja

majandustegevus mõjutab keskkonda. See aitab ettevõtjal teadlikumalt planeerida tegevusi ja vähendada negatiivset mõju keskkonnale.

Hindamiskriteeriumid 3.4 „Taotleja investeering nitraaditundlikul alal“ – eesmärgiks on eelistada neid taotlejaid, kes taotlevad toetust nitraaditundlikul alal asuva ehitise ehitamiseks, sest ehitise ehitamine nitraaditundlikul alal aitab vähendada saasteohtu ja kaitsta keskkonda. Kuna seadusandluses on sätestatud mitmeid piiranguid nitraaditundlikul alal tegutsemisele, siis eelistatakse neid taotlejaid, kes taotlevad toetust nitraaditundlikul alal ehitise ehitamiseks. Veeseaduse § 36 lõike 1 punkti 1 kohaselt on nitraaditundlik ala kaitset vajav ala. Sama seaduse § 37 lõike 1 kohaselt on nitraaditundlikul alal põllumajanduslik tegevus põhjustanud või võib põhjustada põhjavees nitraatioonisisalduse, mis ületab 50 milligrammi liitris, või kus põllumajanduslik tegevus on põhjustanud veekogu eutrofeerumise või eutrofeerumisohu ning § 168 kohaselt on nitraaditundlikul alal põllumajandusliku tegevuse piirangud, nagu näiteks on keelatud sõnniku hoidmine aunas. Eelnevast tulenevalt eelistatakse taotlejat, kes teeb investeeringu nitraaditundlikul alal asuva ehitise ehitamiseks, näiteks pealt kaetud lekkekindla sõnnikuhoidla ehitus, mis aitab kaitsta põllumajandustegevuse korral nitraaditundlikku ala.

Eelnõu § 14 lõike 2 kohaselt loetakse taotleja tegevaks selles tegevusvaldkonnas, kust ta on taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal saanud suurima osa oma müügitulust. Tegevusvaldkonnadesse jaotamine võimaldab omavahel võrrelda sarnaseid taotlusi ning nende hulgast paremini välja valida neid, mis vastavad kõige rohkem sekkumise eesmärkidele.

Eelnõu § 14 lõike 3 kohaselt, kui taotleja on saanud enamiku müügitulust ELTL I lisas nimetatud toodete müügist ehk tegemist on n.ö segatootjaga, siis loetakse ta tegevaks tegevusvaldkonnas „muude eespool nimetatavate põllumajanduslike toodete tootmine, sealhulgas mesindus“.

Eelnõu § 14 lõikes 4 sätestatakse taotlejale võimalus vahetada tegevusvaldkonda, kus tema taotlust hakatakse hindama. Kui taotleja teeb investeeringu tegevusvaldkonda, kus ta ei ole saanud taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal suurimat osa oma müügitulust, siis võib PRIA hinnata tema taotlust tegevusvaldkonnas, kus eelnõu § 3 lõikes 1 nimetatud toetatava tegevuse abikõlblik maksumus moodustab suurima osakaalu.

See tähendab, et esmane määramine tegevusvaldkonda toimub müügitulu alusel ehk taotleja tegevusvaldkond määratakse selle järgi, kust taotleja on taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal saanud suurima osa oma müügitulust. Kui aga taotleja taotleb toetust nende tegevuste elluviimiseks, mis ei ole seotud tema peamise tegevusvaldkonnaga, siis on tal võimalik valida see tegevusvaldkond, kus toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumus moodustab suurima osakaalu.

Eelnõu § 14 lõike 5 kohaselt, kui taotleja soovib vahetada tegevusvaldkonda, siis koostab ta selles tegevusvaldkonnas kavandatava majandustegevuse kohta kava, mis sisaldab järgmist teavet:

- 1) millised eeltingimused on enne taotluse esitamist täidetud uues tegevusvaldkonnas (nt millised sisendid on olemas jms);
- 2) teave valitud tegevusvaldkonna võimalike turustuskanalite kohta (nt võimalike turustuskanalite analüüs, sõlmitud lepingud, potentsiaalsete ostjate kaardistus jms);
- 3) taotleja hinnang valitud tegevusvaldkonnast saadava müügitulu kohta (nt prognoos saadava tulu kohta);
- 4) teave selle kohta, milliseid edasisi tegevusi kavandatakse teha tegevusvaldkonnas, kus taotleja taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta müügitulu oli suurim (nt kas eelnevas tegevusvaldkonnas lõpetatakse või jääb see samuti üheks tegevuseks, st milline on ettevõtja perspektiiv/väljavaade tulevikuks).

Kui taotleja viib toetatava tegevuse ellu samas valdkonnas, kust ta on saanud suurima osa oma müügitulust, siis lisapõhjendusi taotlejalt ei küsita. Tegevusvaldkonda pärast taotluse esitamise tähtaega enam ei muudeta. See tähendab, et kui näiteks toetatava tegevuse elluviimise käigus

muutub toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumus (hind muutub odavamaks või loobutakse toetatava tegevuse elluviimisest), siis tegevusvaldkond jääb samaks, mis oli taotluse esitamisel ning taotlust uuesti ei hinnata. Juhul, kui ettevõtja tegutseb kahes valdkonnas ja soovib toetatavat tegevust elluviia selles valdkonnas, kus ta ei ole saanud suurimat osa oma müügitulust, siis saab ta valida valdkonnaks valida üksnes selle tegevusvaldkonna, kus toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumus on summeeritult suurima osakaaluga.

Eelnõu § 14 lõike 6 kohaselt hindab PRIA taotlusi hindamiskriteeriumite (lisa) alusel ja hindamistulemuste põhjal moodustatakse taotluste paremusjärjestused tegevusvaldkondade kaupa. Tegevusvaldkonnad on toodud eelnõu § 14 lõikes 1.

Eelnõu § 14 lõige 7 sätestab, et hindamiskriteeriumite (lisa) alusel võrdsete hindepunktidega taotluste puhul eelistatakse taotlust, milles esitatud toetatava tegevuse omafinantseering on suurem. Kui aga ka toetatava tegevuse omafinantseering on võrdne, siis eelistatakse seda taotlejat, kelle taotletava toetuse suurus on väiksem. ELÜPS-i § 24 lõike 2 punkti 10 kohaselt võib toetuse andmise tingimustes sätestada muuhulgas ka taotluse eelistamise võimalused võrdsete näitajatega taotluste korral. Võrdsete hindepunktide summadega taotluste puhul eelistatakse esmalt taotlejat, kes panustab toetatava tegevuse elluviimiseks rohkem omavahendeid ehk omafinantseeringu osakaal on suurem ja seejärel taotlejat, kelle taotletav toetuse suurus on väiksem, sest see vähendab survet eelarvevahenditele ja võimaldab toetada rohkemate toetatavate tegevuste elluviimist, millega panustatakse keskkonna- ja kliimaeesmärkide täitmisesse.

Eelnõu §-s 15 sätestatakse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine.

Eelnõu § 15 lõikes 1 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ei ületa toetuseks ettenähtud vahendeid ja kõigi taotlejate puhul ületab neile antud hindepunktide summa minimaalset taotluse rahuldamiseks vajalikku hindepunktide summat, rahuldatakse kõik nõuetele vastavad taotlused ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkti 3 alusel.

ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkt 3 sätestab, et kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt kõik taotlused.

Eelnõu § 15 lõikes 2 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud taotluste paremusjärjestuse alusel parimad taotlused, mis on saanud vähemalt minimaalse hindepunktide summa ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkti 2 alusel.

ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkt 2 sätestab, et kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt hindamistulemuste alusel välja valitud ja vajaduse korral paremusjärjestusse seatud parimad taotlused.

Eelnõu § 15 lõike 3 kohaselt peab toetuse taotluse rahuldamiseks minimaalne hindepunktide summa olema kaheksa hindepunkti maksimaalsest hindepunktide summast. Taotlus, mis ei ole saanud vähemalt minimaalset hindepunktide summat, jäetakse rahuldamata. Seega peavad ELÜPS-i § 28 lõike 1 kohaselt taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastama toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus peab vastama hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele – siis rahuldatakse taotlus toetusteks ettenähtud vahendite piires toetuse andmise tingimuste kohaselt. Alus minimaalsete hindepunktide kehtestamiseks tuleneb ELÜPS-i § 28 lõike 1 sissejuhatavast osast, mis sätestab, et rahastamiseks peab taotlus vastama hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele.

Eelnõu § 15 lõikes 4 sätestatakse, et taotluse rahuldamata jätmise otsuse teeb PRIA ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatud alustel. ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatakse, et lisaks Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud alustele tehakse toetuse taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti;
- 2) taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist;
- 3) taotlust ei rahuldata ELÜPS-i § 28 lõike 1, 2, 6, 7 või 9 kohaselt või;
- 4) taotluses või taotluse menetluse käigus on teadlikult esitatud valeandmeid.

Eelnõu § 15 lõikes 5 sätestatakse, et kui taotluses sisalduvad mitteabikõlblikud kulud, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse vähendades toetuse summat ELÜPS-i § 28 lõike 5 tingimustel mitteabikõlblike kulude võrra.

ELÜPS-i § 28 lõige 5 sätestab, et toetuse andmise tingimustes võib ette näha, et kui taotluse rahuldamine täies ulatuses ei ole põhjendatud taotluses sisalduvate mitteabikõlblike kulude tõttu, võib maaelu arengu toetuse summat vähendada tingimusel, et viiakse ellu taotluses kavandatud tegevus ja saavutatakse toetuse andmise eesmärgid. Kui taotleja ei ole nõus toetuse summa vähendamiselega, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus. Toetuse summa vähendamine ei mõjuta taotluste paremusjärjestust, kui sellega ei kahjustata avalikku huvi või teiste taotlejate õigusi.

Eelnõu § 15 lõikes 6 kehtestatakse taotluse osalise rahuldamise alus juhaks, kui hindamistulemuste alusel väljavalitud ja paremusjärjestusse seatud nõuetekohast taotlust ei ole võimalik täies ulatuses rahuldada seetõttu, et taotletava toetuse suurus ületab toetuseks ettenähtud vahendite jäägi. Sellisel juhul võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse tingimusel, et taotluses kavandatud tegevus viiakse ellu ja toetuse andmise eesmärgid saavutatakse. Kui aga taotleja ei ole taotluse osalise rahuldamise otsusega nõus, teeb PRIA taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Eelnõu § 15 lõike 7 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise otsuse, taotluse osalise rahuldamise otsuse või taotluse rahuldamata jätmise otsuse 80 tööpäeva jooksul arvates taotluse esitamise tähtpäevast

Eelnõu §-s 16 sätestatakse toetatava tegevuse elluviimise ja kestuse nõuded.

Eelnõu § 16 lõige 1 sätestab, et toetuse saaja peab tegevused ellu viima ja esitama elluviimist tõendavad dokumendid ja võtma toetuse abil soetatud ja ehitatud vara sihipäraselt kasutusse kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 30. juunil 2029. a.

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 86 lõikele 4 on kulud EAFRD osaluse jaoks rahastamiskõlblikud, kui need on tekkinud toetusesaajal ja need on makstud 31. detsembriks 2029. Lisaks on kulud EAFRD osaluse jaoks rahastamiskõlblikud ainult juhul, kui makseasutus maksab asjaomase toetuse tegelikult välja 31. detsembriks 2029. Võimaldamaks PRIA-le ka maksetaotluste menetlemiseks mõistlik aeg, siis on toodud nii maksetaotluste esitamise kui ka tegevuse elluviimise tähtaeg varasemaks (2029. aasta 30. juuniks).

Eelnõu § 16 lõige 2 sätestab, et toetuse saaja peab korraldama enne toetatava tegevuse elluviimisega alustamist §-s 8 sätestatud nõuetekohase ostumenetluse, kui ta ei ole ostumenetlust korraldanud enne taotluse esitamist.

Eelnõu § 16 lõikes 3 sätestatakse, et toetuse saaja peab alustama toetatava tegevuse elluviimisega hiljemalt ühe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest. Tegevuse alustamine tähendab toetuse taotleja poolt toetatava tegevusega seotud siduvate kohustuste võtmist. Siduvate kohustuste all on mõeldud seda, et toetuse saaja on võtnud siduvaid lepingulisi kohustusi, näiteks tellinud seadmed, maksnud seadme eest, sõlminud ehitustöö tegemiseks lepingu või teinud makseid ehitustööde tegemise eest. Toetuse saaja peab kavandatava investeeringuga seotud siduvate kohustuste võtmist tõendama asjakohaste dokumentidega nagu sõlmitud leping, maksekorraldus vms dokument, mis tõendab toetatava tegevusega seotud siduva kohustuse võtmist. Siduvate kohustuste võtmine näitab toetuse saaja tahet viia oma tegevused, mille kohta talle toetust on antud, ettenähtud tähtaja jooksul nõuetekohaselt ka lõpuni. Kui toetuse saaja ei ole võtnud ei ole võtnud siduvaid kohustusi ühe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, siis tunnistatakse taotluse rahuldamise otsus kehtetuks.

Eelnõu § 16 lõike 4 kohaselt on toetuse saajal kohustus säilitada soetatud või ehitatud vara ja kasutada seda sihipäraselt vähemalt kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest (edaspidi koos *sihipärase kasutamise periood*). Ehitustegevuse korral peab ehitist olema kasutusvalmis ja selle kohta peab olema hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks kättesaadav kasutusluba või kasutusteatis, kui see on ehitusseadustiku või maaparandusseaduse kohaselt nõutud. Toetuse abil ehitatud või soetatud vara mittesihipärase kasutamise korral peab toetuse saaja PRIA nõudmisel saadud toetusraha tagasi maksma ELÜPS §-de 123–126 alustel ja korras.

Eelnõu § 16 lõige 5 sätestab, et toetuse saaja võtab toetuse abil soetatud vara sihtotstarbeliselt kasutusse kahe aasta jooksul ja viib tegevuse ellu viie aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 2029. aasta 30. juunil, kui vara soetatakse liisingulepingu alusel. See tähendab, et liisinguga soetatud vara puhul peab toetuse saaja sõlmima liisingulepingu kahe aasta jooksul ehk võtab sihtotstarbelisel kasutusse kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest ning kasutab liisitud vara, sh tasub liisingumakseid viie aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

Eelnõu § 16 lõike 6 kohaselt, et kui toetust taotletakse ehitise või niisutussüsteemi ehitamiseks või sellise masina või seadme ostmiseks, mille paigaldamiseks on vajalik ehitusseadustiku või maaparandusseaduse kohaselt ehitusluba või ehitusteatis, siis peab see olema hiljemalt esimese maksetaotluse esitamise ajaks kättesaadav ehitisregistrist või maaparandusregistrist. Nimetatud nõudega tagatakse, et ehitist, niisutussüsteemi, masinat või seadet kasutatakse sihtotstarbeliselt vähemalt sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Ehitusloa või ehitusteatise olemasolu kontrollib PRIA ehitisregistrist või maaparandusregistrist. Ehitusseadustiku tähenduses teavitamis- või loakohustuslikud tegevused on loetletud ehitusseadustiku lisa 1. Ehitusloa või ehitusteatise olemasolu näitab, et taotlejal on õigus seda ehitist vastavasse kohta ehitada või seadet paigaldada.

Eelnõu § 16 lõike 7 kohaselt tuleb toetuse saajal juhul, kui talle määrati toetus suuremas summas, kui oli tema taotluse esitamisele vahetult eelnenud kahe majandusaasta keskmine omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu, tõendada PRIA-le kuue kuu jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest omafinantseeringu olemasolu sel hetkel kui alustatakse toetatava tegevuse elluviimisega. Juhul kui ettevõtja ei ole tegutsenud kahte majandusaastat, siis võetakse omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu arvestuse aluseks taotlemise aastale vahetult eelnenud majandusaasta. Omafinantseeringu tõendamine on vajalik kuna väikesema müügituluga ettevõtjal võib olla keeruline kaasata toetatava tegevuse elluviimiseks lisaks omavahenditele ka täiendavaid vahendeid tegevuste finantseerimiseks. Selleks, et tagada toetusraha õigeaegne kasutamine, on nõue toetuse saajale tõendada omavahendite olemasolu kuna peamine põhjus, miks investeeringute tegemine viibib, on seotud toetuse saaja omavahendite puudumisega.

Omafinantseeringut tõendavateks dokumentideks võivad olla näiteks allkirjastatud laenu- või liisinguleping krediidasutusega või muu usaldusväärse finantseerijaga, realistlikud ja põhjendatud raha- või kassavoo prognoosid, krediidasutuse otsus investeeringu finantseerimise kohta.

Juhul, kui toetuse saaja esitab omavahendite tõendamiseks prognoosi, siis tuleb koostada kuude/kvartalite kaupa raha- või kassavoo prognoos, millest peab nähtuma, kuidas kujunevad toetuse saaja sissetulekud ja väljaminekud. See on oluline, et toetuse saaja suudaks planeerida oma rahalisi tegevusi. Prognoos peab olema realistlik ja põhjendatud. See tähendab, et toetuse saaja peab suutma selgitada, miks ta arvab, et tema sissetulekud ja kulud kujunevad just nii nagu ta on prognoosinud.

Eelnõu § 16 lõike 8 kohaselt, kui toetuse saajale tehti taotluse rahuldamise otsus loomakasvatusehitise ehitamiseks, mis panustab § 2 lõike 2 punktis 4 või 5 sätestatud prioriteeti, peab toetuse saaja karjatama piimatõugu veiste puhul vähemalt noorloomi kuni toetatava tegevuse sihipärase kasutamise perioodi lõpuni.

Eelnõu §-s 17 kehtestatakse toetuse saajale kohustused.

Eelnõu § 17 lõike 1 kohaselt peab toetuse saaja sihipärase kasutamise perioodi lõpuni võimaldama teostada auditit, järelevalvet ja teha muid toetuse saamisega seotud kontrole, sh võimaldama viibida toetuse saaja kinnisasjal ja ruumis ning läbi vaadata dokumente ja vara kohapeal, teavitama PRIA-t projektiga seotud andmete muutumisest või projekti elluviimist takistavast asjaolust, näiteks pankrotimenetlusest, likvideerimismenetlusest, tegevusega seotud vara üleandmisest teisele isikule või asutusele; näitama avalikkusele, et tegemist on EAFRD toetuse abil elluviidava tegevusega, kasutades selleks ettenähtud sümboolikat komisjoni rakendusmääruses (EL) 2022/129 sätestatud nõuete kohasel – minimaalselt on seda võimalik teha toetuse saaja ametlikul veebilehel, kui selline veebilehelt on olemas, samuti sotsiaalmeediakanalites. Avalikustamisel tuleb toetatava tegevuse kohta koostada lühikirjeldus koos tegevuse eesmärkide ja tulemustega ja tõsta esile Euroopa Liidult saadavat rahalist toetust. Juhul, kui tegevuse avaliku sektori toetuse kogusumma ületab 50 000 eurot taotluse kohta, tuleb toetust saanud tegevusele lisada toetusega seotud teavet sisaldav selgitav tahvel või samaväärne elektrooniline kuva, millel tõstetakse esile Euroopa Liidult saadavat rahalist toetust ja kujutatakse ka Euroopa Liidu embleemi. Embleemi nõuded on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/129 II lisas. Lisaks tagab toetuse saaja PRIA-le riigihangete registris juurdepääsu ostumenetlusele.

Eelnõu § 17 lõige 2 sätestab, et toetuse saaja peab vastama kuni PRIA poolt viimase toetusosa maksmiseni eelnõu § 10 lõigetes 1 ja 4 sätestatud nõuetele.

See tähendab, et toetuse saaja riikliku maksu võlg, sealhulgas maksuhalduri haldusaktiga kindlaks määratud intress, on väiksem kui 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Toetuse saajal ei ole kehtivat karistust loomakaitseaduse, veterinaarseaduse, väetiseseaduse, jäätmeseaduse, toiduseaduse, söödaseaduse, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse ega karistusseadustikus sätestatud süüteo toimepanemise eest.

Eelnõu § 17 lõige 3 sätestab, et toetuse saaja täidab toetuskõlblikkuse tingimusi, kui ta vastab eelnõu § 10 lõikes 2 sätestatud nõuetele kuni PRIA poolt viimase toetusosa maksmiseni. Tegemist on sellise tingimusega, mis on läbivaks nõudeks ehk millele peavad vastama nii taotleja kui ka toetuse saaja. Kui taotleja või toetuse saaja ei vasta toetuskõlblikkuse tingimusele, on PRIA kohustatud Euroopa Liidu õiguse kohaselt toetuse 100-protsendiliselt tagasi nõudma. Toetuskõlblikkuse tingimuseks on, et nii taotleja kui ka toetuse saaja suhtes ei ole algatatud

likvideerimismenetlust ega ole nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti või algatatud sundlõpetamist ja tal ei ole kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust.

Eelnõu § 17 lõike 4 punkti 1 kohaselt on toetuse saajal kohustus esitada toetatava tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid kuni kaheksas osas ühe taotluse kohta kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 30. juunil 2029.

Eelnõu § 17 lõike 4 punkti 2 kohaselt on toetuse saajal kohustus esitada toetatava tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid kalendriaastas kuni neljas osas ühe taotluse kohta viie aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 2029. aasta 30. juunil, kui vara soetatakse liisingulepingu alusel.

Eelnõu § 17 lõike 4 punkt 3 sätestab, et toetuse saajal peavad hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks olema täidetud soetatud või ehitatud vara sihipäraseks kasutamiseks vajalikud eeldused. Näiteks kui toetatavaks tegevuseks on ehitise ehitamine, siis peab toetuse saajal hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks olema ehitisregistris ehitise kohta kasutusluba või kasutusteatis, juhul kui see on nõutav ehitusseadustiku kohaselt. Ehitusseadustiku kohaselt võib ka seadme paigaldamine olla ehitustegevus ning ka sel juhul peab toetuse saajal olema hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks ehitisregistris ehitise kohta kasutusluba või esitatud kasutusteatis, kui see on nõutav ehitusseadustiku kohaselt. Kasutusloa või kasutusteatisega tõendatakse, et valminud ehitise või paigaldatud seade (toetatav tegevus) vastab ettenähtud nõuetele ning seda võib kasutada nõuete ja kasutusotstarbe kohaselt. Seega võimaldab kasutusluba või kasutusteatis tagada, et ehitist või teatud juhtudel seadet saab hakata sihtotstarbeliselt kasutama. Toetuse abil soetatud või ehitatud vara peab olema sihtotstarbeliselt kasutuses kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest ehk sihipärase kasutamise perioodi lõpuni.

Eelnõu §-s 18 on sätestatud maksetaotluse esitamine ja nõuded maksetaotlusele. Toetuse maksmise aluseks on toetuse saaja esitatud maksetaotlus. Toetuse maksmiseks esitab toetuse saaja elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le maksetaotluse koos asjakohaste andmete ja dokumentidega.

Eelnõu § 18 lõike 1 kohaselt esitab toetuse saaja pärast toetatava tegevuse täielikku või osadena elluviimist toetuse maksmiseks maksetaotluse PRIA-le alles peale seda, kui on täidetud järgmised tingimused:

- 1) töö on tehtud või teenus on osutatud ja vastu võetud;
- 2) vara on soetatud ja oma valdusesse või omandisse saadud ning
- 3) töö, teenuse või vara eest on tasutud.

Maksetaotlus tuleb esitada kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 30. juunil 2029.

Eelnõu § 18 lõige 2 täpsustab andmed, mis maksetaotluses esitatakse:

- 1) toetuse saaja ärinimi, äriregistri kood ja selle taotluse viitenumber, mille kohta maksetaotlus esitatakse;
- 2) toetuse summa, mille maksmist ta taotletakse;
- 3) teave toetatava tegevuse maksumuse ja selle osalise või täieliku tasumise kohta;
- 4) teave toetatava tegevuse elluviimist tõendavate dokumentide kohta;
- 5) andmed toetatava tegevuse kogumaksumuse muutumise kohta;
- 6) teave vähemalt omafinantseeringuga võrdse summa tasumise kohta, kui taotletakse §-s 21 sätestatud toetatava tegevuse rahastamist enne kulutuste tegemist.

Eelnõu § 18 lõige 3 täpsustab, et koos maksetaotlusega tuleb esitada ka:

- 1) selle isiku väljastatud arve-saateleht või arve, kellelt toetuse saaja tellis teenuse või töö või soetas vara;
- 2) punktis 1 nimetatud arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendav maksekorraldus või selle väljatrükk või arvelduskonto väljavõte;
- 3) selle isiku väljastatud osutatud teenuse või tehtud töö üleandmist-vastuvõtmist tõendav dokument, kellelt toetuse saaja tellis teenuse või töö, kui toetatavaks tegevuseks on ehitamine;
- 4) iga ehitise kohta ehitustegevuse kuluaruanne, kui toetatavaks tegevuseks on ehitamine.

Eelnõu § 18 lõike 4 kohaselt koostab PRIA ehitustegevuse kuluaruande vormi ja avaldab selle oma veebilehel. Toetuse saaja esitab täidetud ehitustegevuse kuluaruande vormi PRIA-le PRIA e-teenuse keskkonna kaudu.

Eelnõu § 18 lõikes 5 sätestatakse, millised dokumendid tuleb toetuse saajal koos maksetaotlusega PRIA-le lisaks esitada, kui toetus makstakse välja liisingulepingu alusel soetatud vara puhul. Liisingulepinguga soetatud vara puhul esitab toetuse saaja maksetaotluse esmakordse esitamise korral ning liisingulepingu või maksegraafiku muutumise korral liisinguandja ja toetuse saaja vahel sõlmitud liisingulepingu, millest selgub liisingulepingu lõppemise kuupäev, maksegraafik ja liisingueseme üleandmist tõendav dokument, ning selle isiku väljastatud arve-saatelehe või arve, kellelt liisinguandja liisingueseme soetas. Maksetaotluse igakordse esitamise korral esitab toetuse saaja liisinguandja poolt toetuse saajale väljastatud arve-saatelehe või arve ning vastavalt sellel arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendav arvelduskonto väljavõtte või maksekorralduse või väljatrüki.

Eelnõu § 18 lõike 6 kohaselt peab liisinguandja olema krediidiasutuste seaduse alusel ja korras tegutsev krediidiasutus või tema konsolideerimisgruppi kuuluv finantseerimisasutus.

Eelnõu §-s 19 sätestatakse maksetaotluse kontrollimine.

PRIA kontrollib vastuvõetud maksetaotluses ja toetatava tegevuse elluviimist tõendavates dokumentides esitatud andmete õigsust ning elluviidud toetatava tegevuse vastavust taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimustele, Euroopa Liidu asjakohastele õigusaktidele ning ELÜPS-ile ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele.

Eelnõu §-s 20 sätestatakse toetuse maksmine.

Eelnõu § 20 lõige 1 sätestab, et toetus makstakse välja üksnes abikõlblike kulude hüvitamiseks, kui toetuse saaja on järginud toetatava tegevuste elluviimisel kõiki nõudeid.

Eelnõu § 20 lõike 2 kohaselt teeb PRIA toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatud taotluse rahuldamata jätmise alused. ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatu kohaselt tehakse lisaks Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud alustele taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti;
- 2) taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist;
- 3) taotlust ei rahuldata ELÜPS-i § 28 lõike 1, 2, 6, 7 või 8 kohaselt;
- 4) taotluses või taotluse menetluse käigus on teadlikult esitatud valeandmeid.

Eelnõu § 20 lõige 3 sätestab, et kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks, et toetuse saaja on rikkunud toetatava tegevuse elluviimise nõudeid või ei ole täitnud muid toetuse saaja kohustusi, võib PRIA rikkumise raskust, ulatust, püsivust ja korduvust arvestades vähendada makstavat toetust või keelduda toetuse maksmisest.

Nimetatud toetuse vähendamise või toetuse maksmisest keeldumise puhul ei ole tegemist ELÜPS 12. peatükis sätestatud kaitsemeetmega (halduskaristusega), vaid eeskirjade eiramise tõttu põhjendamatust soodustusest ilma jäämisega. See, mis ulatuses toetust vähendatakse, oleneb konkreetsest rikkumisest ning toetuse vähendamise ulatus otsustatakse kaalutusõiguse alusel. Eelviidatud rikkumise elemente tuleb mõista järgmiselt:

- 1) nõuete rikkumise raskusaste sõltub eelkõige selle tagajärgede olulisusest, võttes arvesse võetud kohustuste eesmärki, mida ei ole täidetud;
- 2) nõuete rikkumise ulatus sõltub eelkõige selle mõjust kogu tegevusele;
- 3) kestus sõltub eelkõige selle mõju ajalisest ulatusest või sellest, kas seda mõju on võimalik mõistlike vahenditega lõpetada;
- 4) kordumine sõltub sellest, kas ühe ja sama toetusetaaja puhul on avastatud samalaadseid rikkumisi seoses ühe ja sama meetme või tegevusliigiga eelmise või kestva programmiperioodi jooksul.

Nii taotluse kui maksetaotluse menetlemisel tuleb nõuetest möödaminemisi hinnata selle järgi, kas tegemist on toetusõiguslikkuse nõuete rikkumisega või mitte. Toetusõiguslikkuse nõuded on taotlejale ja tegevusele esitatud nõuded ehk nõuded, mis piiritlevad toetuse sihtgrupi ja toetusõigusliku tegevuse. Kui rikutud on toetusõiguslikkuse nõuet - näiteks toetust tuleb taotlema isik või toetus määrata ekslikult isikule, kes ei ole tegelenud põllumajandustoodete tootmisega, siis see isik ei ole üldse õigustatud toetust saama ning toetuse vähendamine ei ole antud juhul asjakohane.

Eelnõu § 20 lõike 4 kohaselt teeb PRIA toetuse saaja esitatud maksetaotluse alusel toetuse maksmise otsuse sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole kolme kuu jooksul arvates eelnõu §-s 18 nimetatud nõuetekohaste dokumentide saamist.

Eelnõu § 20 lõike 5 kohaselt teeb PRIA toetuse maksmisest keeldumise otsuse 25 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teadasaamisest. Toetuse maksmisest keeldumise otsuse korral tunnistab PRIA taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks.

Eelnõu §-s 21 on sätestatud toetuse väljamaksmine enne kulutuste tegemist.

Toetuse võib ELÜPS-i § 30 lõike 1 ja lõike 3 punkti 1 kohaselt riigieelarvelistest vahenditest maksta välja pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist enne töö või teenuse või vara soetamise eest tasumist tagatist nõudmata, kui töö või teenus on lõpetatud või vara on üle antud ning toetuse saaja on selle vastu võtnud ja selle eest tasunud vähemalt omafinantseeringuga võrdse summa ning kui toetuse saaja on piisavalt usaldusväärne.

Omafinantseeringuga võrdne summa on rahasumma, mille toetuse saaja tasub isikule, kes osutab esitatud toetatava tegevuse pakkumuse alusel toetatava tegevuse elluviimiseks toetuse saajale teenust, tegi tööd või müüs vara. Omafinantseeringuga võrdse rahasumma hulka loetakse selle isiku, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis vara väljastatud arve-saatelehel või arvel kajastatud kõik abikõlblikud kulud, millest on maha arvestatud toetuse maksmise otsuse alusel toetuse saajale makstav summa (ehk enne toetuse maksmise otsuse tegemist peab toetuse saajal olema arve-saatelehel või arvel kajastatud abikõlblike kuludest tasutud ainult see osa, mis jääb alles, kui arve-saatelehel või arvel kajastatud abikõlblike kulude kogusummast on arvestatud maha toetusmäära alusel kuludokumentide kajastatud abikõlblike kulude põhjal arvutatud toetuse summa), ning kõik mitteabikõlblikud kulud, mis on nimetatud arve-saatelehel või arvel kajastatud. Näiteks kuulub arve-saatelehel või arvel kajastatud mitteabikõlblike kulude (mis peavad toetuse saajal olema tasutud enne toetuse maksmise otsuse tegemist) hulka toetatava tegevuse käibemaks, kui toetuse saaja on käibemaksukohustuslane, ning ka muud mitteabikõlblikud kulud, mis on mingil põhjusel kuludokumentides kajastatud.

Toetatava tegevuse elluviimise rahastamine võib toimuda selliselt, et igal arve-saatelehel või arvel märgitud rahalisest kohustusest on tasutud omafinantseeringuga võrdne rahasumma, või selliselt, et maksetaotluses kõikidel arve-saatelehtedel või arvetel märgitud rahaliste kohustuste summast on tasutud vähemalt omafinantseeringuga võrdne rahasumma.

Eespool kirjeldatud viisil toetatava tegevuse elluviimise rahastamist sooviv toetuse saaja esitab PRIA-le maksetaotluse koos omafinantseeringuga võrdse rahasumma tasumist tõendavate dokumentidega. PRIA teeb toetuse maksmise otsuse pärast kulude abikõlblikkuse kontrollimist, arvestades seejuures toetuse saaja usaldusväärust, ning kannab toetuse maksmise otsuste alusel määratud raha toetuse saaja arvelduskontole.

Toetuse saaja võib toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha kasutada üksnes selle isiku väljastatud arve-saatelehel või arvel märgitud toetatava tegevuse abikõlblike kulude eest tasumiseks, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis vara. Toetuse saaja tasub pärast toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha laekumist viivitamata kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma sellele isikule, kellelt ta tellis teenuse või töö või ostis vara.

Tasumise tõendamiseks esitab toetuse saaja PRIA-le seitsme tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha laekumisest vastava teabe koos maksmist tõendavate dokumentidega (arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendav maksekorraldus või väljatrükk või arvelduskonto väljavõte). Toetuse maksmise korral arvestatakse otsuse kohaselt väljamakstavast toetusrahast tasaarvelduse korras maha toetuse maksmise otsuse alusel toetuse saajale makstud raha. Toetuse maksmisest keeldumise korral maksab toetuse saaja maksmise otsuse alusel saadud raha asjaomases ulatuses tagasi. Kui kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma tasumise ja PRIA-le nõutavate dokumentide esitamise tähtaegadest ei ole kinni peetud, siis on PRIA-l õigus edaspidi keelduda toetuse saaja toetatava tegevuse elluviimise rahastamisest enne töö, teenuse või vara eest tasumist või nõuda toetuse maksmise otsuse alusel makstud raha tagasi. Samuti on PRIA-l õigus keelduda toetatava tegevuse elluviimise rahastamisest enne töö, teenuse või vara eest tasumist, kui esitatud kuludokumendid ei vasta nõuetele või ei ole piisavalt selged ja läbipaistvad.

Eelnõu §-s 22 sätestatakse, et määruse alusel esitatud dokumente säilitab PRIA kuni 31. detsembrini 2039.

Eelnõu §-s 23 sätestatakse, et PRIA teavitab toetuse saajat tema andmete avalikustamisest ning töötlemisest Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artiklites 98 ja 99 sätestatud alustel ja korras. Iga liikmesriik avaldab toetuse saajate kohta osutatud teabe ühelainsal veebilehel. Eestis on selleks veebileheks www.pria.ee. Teave on avalikkusele kättesaadav kaks aastat alates selle esialgsest avaldamisest. Liikmesriigid ei avalda juriidiliste isikute puhul toetuse saaja nime ega füüsilisest isikust toetuse saaja puhul tema ees- ja perekonnanime kui makstav toetus on 1 250 eurot või väiksem.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), Euroopa

Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328 21.12.2018, lk 82) ning komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/129, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 kohaseid õliseemnete, puuvilla ja veinivalmistamise kõrvalsaadustega seotud sekkumisviise ning liidu toetuse ja ÜPP strateegiakavadega seotud teavitamis-, avalikustamis- ja nähtavusnõudeid käsitlevad normid (ELT L 20, 31.01.2022, lk 197–205).

Nimetatud EL-i õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <https://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Määrus aitab kaasa Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika perioodi 2023–2027 eesmärkide saavutamisele, milleks on suurendada turule orienteeritust ja põllumajandusettevõtete konkurentsivõimet nii lühi- kui ka pikaajaliselt, pöörates suuremat tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogiale ja digitaliseerimisele, aidata kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele, sealhulgas kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise ja süsiniku sidumise võimendamise kaudu, ning edendada kestlikku energiat; edendada kestlikku arengut ja selliste loodusvarade tõhusat majandamist nagu vesi, muld ja õhk, vähendades seejuures sõltuvust kemikaalidest, aidata kaasa elurikkuse vähenemise peatamisele ja selle ümberpööramisele, edendada ökosüsteemi teenuseid ning säilitada elupaiku ja maastikke; parandada liidu põllumajanduse reageerimist ühiskonna nõudmistele toidu ja tervise osas, siia alla kuulub kvaliteetne, ohutu ja toitev toit, mis on toodetud kestlikul viisil, toidu raiskamise vähendamine, samuti loomade heaolu parandamine ja antimikroobikumiresistentsuse vastu võitlemine.

Sekkumise eesmärgiks on investeeringute kaudu põllumajandusettevõtetes ressursitõhususe parandamine, mille tulemusel väheneb tootmisest tulenev keskkonnamõju, jäätmete ja heitmete teke, kasvuhoonegaaside heide ning suureneb loomade heaolu ja bioohutus. Seega on selle toetuse andmise peamiseks eesmärgiks aidata kaasa põllumajandusettevõtjate jätkusuutlikkuse suurendamisele ja vähendada põllumajandustootmisest tekkivat negatiivset mõju keskkonnale.

Sekkumine tuleb vajadusest tõsta põllumajanduse ja toidusektori ettevõtjate konkurentsivõimet, keskkonna, kliima ja ressursitõhususe alast tulemuslikkust, eelistada keskkonnasäästlikku tootmist, investeeringuid, ringbiomajandusel tuginevaid lahendusi, keskkonnahoidlike tehnoloogiaid arendada ja kasutuselevõtu soodustada, kompenseerida elurikkust säästvaid tehnoloogiaid, karjatamist ning suurendada bioohutust investeeringute soodustamise kaudu. Põllumajandustootjate sissetulekute tagamisele ja konkurentsivõime suurendamisele aitavad kaasa investeeringud põllumajandustootmisesse. Suurenenud nõudmised põllumajandustootmisest tuleneva mõju vähendamiseks nõuavad põllumajandustootjatelt täiendavaid investeeringuid keskkonnamõjude vähendamiseks. Siiski peab arvestama, et selliste investeeringutega võivad kaasnedä täiendavad kulud ja sellega seoses ka teatav konkurentsivõime langus.

Määruse kehtestamine ei too endaga kaasa organisatsioonilisi muudatusi avalikus sektoris. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi haldusalas ei muutu määruse jõustumisel ülesannete ega pädevuse jaotus.

Määruse rakendamisest ei tulene välissuhetealast, sotsiaalset, sealhulgas demograafilist mõju, samuti ei oma määruse muudatused mõju riigi julgeolekule, regionaalarengule ega kohaliku omavalitsuse korraldusele. Määruse rakendamiseks vajalikke menetlustoiminguid teeb PRIA, kellel on olemas määruse menetlemiseks vajalik haldussuutlikkus ja tehniline võimekus.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Sekkumise „Põllumajandustootjate materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud“ raames antavat toetust rahastatakse 60% ulatuses EAFRD-st ning 40% ulatuses Eesti riigieelarvest, mis on planeeritud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi eelarves.

Põllumajandustootjate materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud sekkumise eelarve on 50 000 000 eurot perioodi 2023–2027 peale kokku.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Kliimaministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.

Eelnõu esitatakse arvamuse andmiseks PRIAle.